

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

**OBRAZ ANNY BOLEYNOVÉ V RANĚ NOVOVĚKÝCH
ANGLICKÝCH HISTORICKÝCH DÍLECH Z 16. STOLETÍ**

Bakalářská práce

Zuzana Frajtová

Vedoucí práce: Mgr. Hana Ferencová, PhD.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Obraz Anny Boleynové v raně novověkých anglických historických dílech z 16. století*“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí práce a uvedla všechny prameny a literaturu do seznamu použitých pramenů a literatury.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Na prvním místě bych ráda poděkovala Mgr. Haně Ferencové, PhD. za vedení práce, spoustu cenných rad a za to, že mi dodávala optimismus. Rovněž děkuji i za to, že se mnou komunikovala během víkendů a svátků.

Můj vděk dále patří všem účastníkům Diplomového semináře z raného novověku, kde jsem měla možnost se mnoho přiučit. Dále pak Mgr. Michalovi Nguyenovi, který mi byl často nápomocen.

Mé poděkování náleží i mé rodině, přátelům a mému partnerovi za veškerou podporu a motivaci během mého studia.

OBSAH

ÚVOD	5
1. ÚVOD DO ŽIVOTA ANNY BOLEYNOVÉ	7
2. PROTESTANSTKÁ DÍLA	14
2.1. <i>ACTS AND MONUMENTS</i>	14
2.2. <i>EXTRACTS FROM THE LIFE OF QUEEN ANNE BOLEIGNE</i>	17
2.3. <i>HALL'S CHRONICLE</i>	22
3. KATOLICKÁ DÍLA	26
3.1. <i>CHRONICLE OF KING HENRY VIII. OF ENGLAND</i>	26
3.2. <i>THE LIFE OF CARDINAL WOLSEY</i>	30
3.3. <i>THE RISE AND GROWTH OF THE ANGLICAN SCHISM</i>	34
ZÁVĚREČNÁ KOMPARACE	38
RESUMÉ	41
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	42

ÚVOD

Téma tudorovských panovníků a královen je lákavým tématem jak pro laiky, kteří mohou čerpat z nepřehledného množství filmů, seriálů, beletrie a různých dokumentů; tak i pro odborníky a ty, kteří se v oboru historie, zvláště dějin Anglie, pohybují. Anna Boleynová je pak velmi oblíbenou a zároveň kontroverzní postavou, která stále rozděluje společnost na dvě poloviny díky rozdílným názorům na ni. Osobě Anny Boleynové jsem se již věnovala v jedné ze svých prací, kde jsem se detailně věnovala jejímu pádu, a zaujaly mě dva protichůdné obrazy v různých historických dílech, ať už současných nebo těch starších. Jednou z mých badatelských otázek bylo, proč existují o Anně Boleynové práce, které ji vyobrazují ve dvou, naprosto odlišných směrech? Odkud tyto rozdílné názory pocházejí?

Odpovědí je, že tyto neshody ohledně její osoby sahají až do 16. století, tedy doby, kdy se Anna Boleynová stala veřejně známou v podvědomí všech. Bylo tomu proto, že nahradila Kateřinu Aragonskou v pozici královny, ovšem za té okolnosti, že se Anglie odklonila od římskokatolické církve a papeže. Zároveň byla známá pro své reformistické názory. Utvořily se proto dva odlišné názory na ni, protestantské a katolické.

I z tohoto důvodu jsem si pro tuto práci vybrala historická díla, která byla napsána v 16. století buď těmi, kteří byli očitými svědky různých situací, nebo je měli z doslechu. Veškeré mýty a názory, které přetrvávají dodnes, lze totiž najít právě v těchto pramenech. Postupem času se v podstatě jen opakovaly a doplňovaly na základě dalších dostupných pramenů, jako například dopisů. Díla jsem rozdělila na dva bloky, tudíž i kapitoly, podle toho, jakého byl autor vyznání, případně k jakému z nich inklinoval: na katolické a protestantské práce. Pro obecný přehled jsem do práce nejprve zařadila i úvod do života Anny Boleynové, jelikož v pramenech a analýzách se věnuji konkrétní událostem jejího života, pro lepší orientaci jsem se tedy rozhodla začlenit i stručně její životopis.

Z protestantských děl se budu v této práci věnovat analýzám *Acts and Monuments* od Johna Foxe, *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne* od George Wyatta a *Hall's Chronicle*, kterou napsal Edward Hall. Z katolických prací jsem vybrala *Chronicle of King Henry VIII. of England* psanou v Anglii neznámým španělským autorem, poté *The Life of Cardinal Wolsey* od George Cavendishe a *The Rise and Growth of the Anglican Schism* napsané Nicholasem Sanderem.

Mým cílem bude zanalyzovat tyto dva rozdílné pohledy na Annu Boleynovou na několika příkladných historických dílech. Pracovala jsem s dostupnými edicemi psanými v anglickém jazyce, které jsem následně v práci překládala. Svou analýzu jsem podkládala sekundární literaturou, monografiemi a články. Články jsem využívala zejména pro rozšíření vědomostí, které se týkaly konkrétních analyzovaných děl a jejich autorů.

Mezi nejpřínosnější biografie, které byly o Anně napsány, jistě patří *The Life and Death of Anne Boleyn* napsána Ericem Ivesem. Eric Ives byl emeritním profesorem anglické historie na Birminghamské univerzitě a věnoval se primárně Anglii za vlády Tudorovců.¹ Velkým přínosem je, že svá tvrzení Ives podkládá prameny. Na rozdíl od ostatních biografií Anny Boleynové i předkládá seznam šlechtických titulů a funkcí z té doby, tudíž se v knize lépe orientuje. Ocenila jsem i rodokmeny jak Jindřicha VIII., tak rodiny Boleynových. V práci jsem využívala na doplnění svého přehledu i knihy historičky Elizabeth Norton, nejvíce pak stručnější, ale zároveň skvěle shrnující biografii *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession*. Pro obecnější přehled historiografie v raně novověké Anglii jsem využila *The Historical Imagination in Early Modern Britain* psanou několika autory, sloužila mi jako doprovodný materiál pro ucelení si pohledu na danou dobu. Pro podobné účely jsem si nastudovala publikaci *A Companion to Tudor Britain*, která měla úlohu pomyslného průvodce Anglie za vlády Tudorovců.

Dalším z důvodů, proč jsem si vybrala právě toto téma je, že ačkoliv je Anna Boleynová velmi atraktivním námětem pro různé práce, jak jsem již zmiňovala, setkala jsem se pouze s vyobrazením její osobnosti v populární fikci nebo dramatech, ale ne v dobových pramenech, ze kterých pochází většina jejích deskripcí. Fascinoval mě kontrast mezi dvěma rozdílnými pohledy na tuto královnu. Práce je pro mě zároveň propojením i s mým vedlejším oborem, který studuji, a to anglickým jazykem. Všechny publikace jsem stejně jako prameny studovala v angličtině.

¹ IVES, Eric: *The Life and Death of Anne Boleyn*. 2. vyd. Oxford 2004.

1. ÚVOD DO ŽIVOTA ANNY BOLEYNOVÉ

Anna Boleynová se narodila v Blicking Hall v Norfolku, kde rodina Boleynových sídlila.² Jejím otcem byl diplomat a důležitý dvořan Thomas Boleyn (1477–1539), jehož otec byl z bohaté rodiny obchodníků a matka dcerou hraběte z Ormondu. Matkou Anny Boleynové byla Elizabeth Howardová (1480–1538), dcera hraběte ze Surrey, což znamenalo, že A.B. byla svým původem urozenější než všechny ostatní ženy Jindřicha VIII., které pocházely z Anglie.³

Samotné datum narození Anny Boleynové je záludnou otázkou, na které se historikové neshodují a v různých odborných monografiích lze nalézt dvě data, nad kterými se polemizuje – 1501 a 1507. Dlouhou dobu panoval názor, že rok 1507 je správný. Z roku 1513 se ale dochoval dopis, který psala Anna svému otci z Bruselu, kam Annu otec poslal, aby se vzdělávala a stala se dámou Markéty Habsburské.⁴ Obvyklým věkem pro tuto pozici bylo 12–13 let, je tedy prakticky nemožné, aby Thomas Boleyn vyslal do Bruselu Annu jako teprve šestiletou. Dopis byl navíc napsán takovým způsobem, že malé dítě by toho nebylo schopné.⁵ Z tohoto důvodu se tedy rok 1501 zdá mnohem pravděpodobnějším.

Anna měla dva sourozence, kteří se dožili dospělosti, sestru Marii a bratra George. Ani datum narození Marie není známo, ale považuje se, že byla starší než Anna a byla narozena mezi roky 1499–1500.⁶ V letech 1510–1520 byla milenkou Jindřicha VIII. a již v době, kdy byla ve Francii, měla reputaci „prostopášnice“.⁷ George byl mladším sourozencem obou sester, jeho narození lze datovat na léta 1504–1505. V brzkém dětství Anny i Marie se rodina Boleynových přestěhovala na hrad Hever v Kentu.⁸

Sourozencům Boleynovým se dostalo skvělého vzdělání, a ačkoliv Marie byla považována za velmi krásnou, Anna podobnou krásou nedisponovala. O jejím vzhledu toho bylo napsáno mnoho, spolu s některými mýty. Měla olivový odstín pleti po svém otci a tmavé vlasy.⁹ V 16. století bylo mnohem více žádoucí, aby měla žena světlou kůži a stejně tak i plavé vlasy, protože tak byly považovány za submisivní a veselé.¹⁰

² IVES, Eric: *The Life and Death*, s. 3.

³ Tamtéž, s. 3–4.

⁴ NORTON, Elizabeth: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (1. kapitola). Gloucestershire 2011.

⁵ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 15.

⁶ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (1. kapitola).

⁷ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 15–16.

⁸ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (1. kapitola).

⁹ Tamtéž.

¹⁰ BORDO, Susan: *The Creation of Anne Boleyn: A New Look at England's Most Notorious Queen* (2. kapitola). Boston 2014.

Thomas Boleyn si brzy všiml, že Anna je velice bystrá a inteligentní. I proto nevyslal Marii, ale Annu roku 1513 jako dvorní dámu do Bruselu k Markétě Habsburské, regentce Nizozemí.¹¹ Zde se Anna vzdělávala po boku synovců a neteří Markéty, dostalo se jí skutečně skvělého vzdělání. Markéta byla z Anny nadšená a Thomasovi Boleynovi napsala: „*Shledávám ji tak bystrou a příjemnou na její mladý věk, že jsem Vám více zavázána za to, že jste mi ji poslal, než vy jste mně.*“¹²

Na bruselském dvoře strávila Anna rok. Poté Jindřich VIII. provdal svou sestru Marii za Ludvíka XII., francouzského krále, který byl o mnoho let starší než ona. Marie tím pádem potřebovala dámy, které umí francouzsky a budou po jejím boku; jednou z nich byla Anna, která mluvila plynule francouzsky.¹³ Do Francie byla poslána i Marie Boleynová, neví se ale, kdy se k ní připojila Anna – zda to bylo již roku 1514 nebo 1515. 1. ledna 1515 Ludvík XII. zemřel a Marie, králova sestra, se mezitím tajně provdala za Charlese Brandona, vévodu ze Suffolku a přítele Jindřicha VIII. Tajná svatba Jindřicha samozřejmě rozčílila, a aby se mohli vrátit v dubnu zpět do Anglie, museli požádat o odpuštění a zaplatit velkou sumu jako úplatky kardinálovi Wolseymu.¹⁴

Anna zůstala ve Francii a stala se součástí domácnosti nové královny, Klaudie Francouzské, kde strávila skoro sedm let.¹⁵ Během těchto let se Anna sblížila například se sestrou krále Františka I. Francouzského, Markétou Navarrskou, která ji pravděpodobně hodně ovlivnila ve víře. Markéta Navarrská (1492–1549) sympatizovala s církevní reformací a často ji navštěvovali myslitelé a příznivci reformace. Byla velmi renesanční osobou, měla umělecké a intelektuální zájmy. Věřila více v osobní vztah s Bohem než ve vztah, který zprostředkovávala církev.¹⁶

Na konci roku 1521 byla Anna povolána zpět do Anglie, kde pro ni byl zařizován sňatek s jejím bratrancem Jamesem Butlerem, který měl ukončit vleklé rozepře ohledně Ormondského hrabství. Ke sňatku ale nikdy nedošlo.¹⁷ Anna se poté chystala na svůj debut na dvoře, jenž se uskutečnil v březnu 1522 v podobě maškarní hry. Účastnilo se jí osm žen a osm mužů, a každý

¹¹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (1. kapitola).

¹² „*I find her so bright and pleasant for her young age that I am more beholden to you for sending her to me than you are to me.*“ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 19.

¹³ Tamtéž, s. 26–27.

¹⁴ Tamtéž s. 27–28.

¹⁵ Tamtéž, s. 29.

¹⁶ BORDO, S.: *The Creation of Anne Boleyn* (úvod).

¹⁷ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 34.

měl svou roli. Anna hrála „Perseverance“ neboli „Vytrvalost“, její sestra Marie (v této době již provdaná) představovala „Laskavost“. Jindřich VIII. hrál pochopitelně hlavní roli.¹⁸

První muž, se kterým byla Anna Boleynová spojována, se jmenoval Henry Percy. Anna se stala dvorní dámou Kateřiny Aragonské, čímž si zajistila pozici na dvoře. Henry Percy byl synem hraběte z Northumberlandu a součástí domácnosti kardinála Wolseyho, tudíž šlo o muže s vysokým postavením.¹⁹ Údajně se měli i zasnoubit, ale Wolsey tomuto sňatku zabránil z tajné královny vůle, protože už v té době měl mít o Annu zájem. Z toho důvodu vznikla ze strany Anny nevrávnost vůči Wolseymu za to, že zmařil její zasnoubení.²⁰ Po této aféře byla Anna nucena se vrátit zpět na rodinné sídlo Hever, kde se sblížila s Thomasem Wyattem, básníkem a dvořanem. S Wyattem si rozuměli, byli podobného věku, navíc byli i sousedé. Wyatt byl do Anny zamilován, ale byl ženat, čehož si byla Anna vědoma a jejich vztah pravděpodobně zůstal jen u vzájemné náklonnosti. Anna byla poté opět povolána zpět ke dvoru buď na konci roku 1525 či na začátku 1526. Wyatt a Anna nadále zůstali přáteli.²¹

Jindřich VIII. se v době, kdy se Anna vrátila na dvůr, ocitl bez jediné milenky. Od své ženy se ještě předtím, než s ní přestal v roce 1524 sdílet lože, odcizoval již nějakou dobu. O rozvodu s ní tedy přemýšlel i před setkáním s Annou.²² Anna se mezitím těšila na dvoře velké oblíbenosti a měla spoustu nápadníků, ale byla velmi vybíravá, chtěla si vybrat vhodnou partii a dobře se provdat.²³ Jindřich byl Annou fascinován a stala se jeho posedlostí, jelikož ho odmítala. Dokonce se na čas vrátila zpět domů, aby král ztratil zájem, nebo aby si případně našel jinou ženu, kterou by chtěl pojmout za milenku. Annin návrat na Hever ale Jindřichovi nezabránil ve dvoření, právě naopak; nebyl zvyklý na odmítání. Dochovalo se 17 dopisů, kde jí vyjadřuje svou lásku. Všechny dopisy byly navíc napsány jeho vlastním písmem.²⁴

V dopisech lze vyčíst vývoj jejich vztahu, po roce Jindřich Anně nabízel, aby se stala jeho uznanou hlavní milenkou, to ale Anně nestačilo. Trvala na tom, že se zaslíbí pouze svému muži, ale podle odpovědí již k Jindřichovi také chovala city. Eric Ives pak tvrdí, že Jindřich musel dospět k uvědomění, že bez Anny jednoduše nemůže žít (a chtěl mužské legitimní potomky), a

¹⁸ Tamtéž, s. 72.

¹⁹ Tamtéž, s. 63.

²⁰ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (4. kapitola).

²¹ Tamtéž (5. kapitola).

²² IVES, E.: *The Life and Death*, s. 83.

²³ Tamtéž, s. 102.

²⁴ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (6. kapitola).

tak jí navrhl žádost o sňatek, se kterým souhlasila.²⁵ Zbývalo tedy zařídit rozvod s Kateřinou Aragonskou.

Jindřich s Annou si naivně mysleli, že celá záležitost bude vyřešena brzy a k jejich potěšení. Jindřich věřil, že bude všem jasné to, že je Kateřině již přes 40 let a nebyla by schopna mu porodit mužského potomka, následníka trůnu. Zároveň se odkazoval na to, že pojal za ženu vdovu po svém starším bratrovi, Arthurovi, což je v bibli zakázáno. K tomuto manželství byl nutný roku 1509 papežský dispens, Julius II. ho udělil na základě prohlášení Kateřiny Aragonské, že manželství nebylo naplněno, tudíž bylo neplatné.²⁶ Anulování manželství mělo proběhnout v tajnosti a rychle, Wolsey se měl o vše postarat. Kateřina Aragonská se ale o tomto plánu dozvěděla a rozhodla se požádat o pomoc svého vlivného synovce, císaře Karla V. Jindřich věděl, že se nyní musí obrátit na papeže, jelikož Wolsey nebyl schopen rozvod rychle zařídit. Papež byl v té době ale prakticky zajatcem Karla V. a již bylo jisté, že se rozvod bude vléct delší dobu, než měl Jindřich s Annou v plánu.²⁷

Wolsey nebyl věci nijak nápomocen, a tak se začaly tvořit trhliny mezi ním a Annou, která věřila, že se Wolsey snaží naopak sabotovat celý proces a vytvořila si spojence, kteří byli přesvědčeni o tom stejném. Poté si i Jindřich přestal být jistý Wolseyho věrností a roku 1529 Wolsey upadl v nemilost – přišel o pozici kancléře a byl obviněn z velezrady. Veškeré jeho majetky padly do rukou Jindřicha.²⁸ K soudu se ale nedostal, jelikož onemocněl a na následky zemřel.²⁹ Ives poznamenává, že pád Wolseyho byl jedním z velkých triumfů Anny.³⁰

Důležitým momentem bylo, když se do rukou Jindřicha VIII. dostala kniha *The Obedience of a Christian Man and How Christian Rulers Ought to Govern*, kterou napsal roku 1528 protestant v exilu William Tyndale. Kopie jeho překladu Nového zákona, k němuž připsal luteránský prolog, kolovaly všude. Knihu vlastnila Anna Boleynová a ukázala ji Jindřichovi, který byl okamžitě zaujat myšlenkami. Tyndale tvrdil, že hlavou církve by měl být král. Jindřich se mezitím díky Anně seznamoval s dalšími knihami, které byly mířeny proti papeži.³¹ S těmito myšlenkami souhlasil i Thomas Cromwell, právník ve službách Jindřicha VIII., jehož vliv rostl. Byl známý pro své reformistické názory.³²

²⁵ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 85–86.

²⁶ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (7. kapitola).

²⁷ Tamtéž.

²⁸ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 119–125.

²⁹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (8. kapitola).

³⁰ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 125.

³¹ Tamtéž, s. 132–134.

³² NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (10. kapitola).

Roku 1531 došlo k prvním větším anti-papežským krokům, kdy Jindřich požadoval, aby byl akceptován jako jediný ochránce a hlava církve Anglie, což se nakonec podařilo prosadit i díky Cromwellovi; stále ale nebyl odloučen od Říma a potřeboval si zajistit rozvod. V listopadu 1532 došla Jindřichovi a Anně trpělivost, a tak se bez svolení papeže tajně vzali. Tajná svatba a těhotenství, ke kterému hned po svatbě došlo, nutilo Jindřicha jednat rychleji než kdy jindy, aby se dítě nenarodilo jako nelegitimní. Po smrti konzervativního arcibiskupa z Canterbury již nestálo nic v cestě – Jindřich na toto místo dosadil Thomase Cranmera, který byl přítelem Boleynových.³³ 25. ledna 1533 došlo k druhé svatbě Anny a Jindřicha, i tato svatba byla sice utajená, ale během pár týdnů byla informace o ní provalena.³⁴

Vše pak nabralo rychlejšího spádu. V únoru byl přijat parlamentem apelační zákon, který vyhlášoval nové postavení Jindřicha jako hlavy světské i církevní moci, dále se tím rušilo i právo papeže, aby zasahoval do anglických sporů, jako bylo například i rozvedení manželství. 8. května prohlásil Cranmer manželství Kateřiny a Jindřicha za neplatné od samého počátku, a krátce poté byl naopak svazek Jindřicha a Anny ustanoven platným.³⁵ I po rozvodu ale Jindřich chtěl dokončit odluku od Říma, a tak byl přijat i zákon o supremátu (svrchovanosti), který ustanovil anglického krále hlavou anglické církve.³⁶

Poté nic nebránilo korunovaci Anny, která proběhla 1. června.³⁷ V té době byla již šest měsíců těhotná, a ačkoliv její těhotenství probíhalo v pořádku, někdy po korunovaci začalo být složitější. 7. září 1533 se narodilo dítě – dívka. Pohlaví dítěte bylo jistě zklamáním, ale porod probíhal hladce, dítě bylo zdravé. Tím pádem nic nenasvědčovalo tomu, že by Anna nebyla schopná porodit syna. Oslavy nebyly tak velkolepé jako při narození mužského dědice, ale i přesto se slavilo, jelikož se Jindřichovi narodilo „první“ legitimní dítě. Následovaly ohňostroje a víno zdarma pro občany Londýna. Alžběta nebyla pojmenována po svých kmotrách, ale po matce Jindřicha, Alžbětě z Yorku, aby byl připomínán Alžbětin královský původ.³⁸ V březnu 1534 pak byl přijat v platnost zákon o nástupnictví, který oficiálně ustanovoval dceru Marii z prvního, neplatného manželství jako nelegitimní, tudíž Alžběta byla první následnicí trůnu, dokud by se nenarodil syn.³⁹

³³ Tamtéž.

³⁴ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 162–163.

³⁵ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (10. kapitola).

³⁶ Tamtéž (8. a 11. kapitola).

³⁷ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 172.

³⁸ Tamtéž, s. 183–185.

³⁹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (12. kapitola).

Anna jako královna pokračovala ve svých reformních myšlenkách. Vlastnila kopii bible psané v anglickém jazyce, která byla vždy na jejím stole a všichni si z ní mohli číst. Četla mnoho knih ve francouzštině včetně bible.⁴⁰ Hodně času věnovala i vzdělání, podporovala finančně instituce jako například Oxford nebo Cambridge, zasadila se, aby obě univerzity nemusely platit nové církevní daně. Dále podporovala učence, aby zůstávali v Anglii a snažila se i o vznik nových škol.⁴¹

Ačkoliv se místo očekávaného syna narodila dcera Alžběta, Anna byla velmi ambiciózní ohledně její budoucnosti a zajistila jí skvělé vzdělání. Alžběta měla svou vlastní domácnost již v prosinci 1533, ale Anna i Jindřich dceru pravidelně navštěvovali a ukazovali ji světu.⁴² Jindřich ale přesto potřeboval syna, následníka trůnu. Tři až čtyři měsíce po porodu Alžběty byla Anna těhotná znovu, ale v létě 1534 potratila.⁴³ Pravděpodobně šlo o dceru, z čehož byl král rozrušen.⁴⁴ Mezitím, co se Anna zotavovala z potratu, Jindřich začal upoutávat svou pozornost na další dámy na dvoře a flirtovat s nimi, a Anna žárlila. Ives tvrdí, že Jindřich byl rozčilený z její přecitlivělosti, jelikož toto chování Kateřině nikdy nevadilo, na rozdíl od temperamentní Anny.⁴⁵

Ke konci roku 1535 byla Anna opět těhotná, ale na den pohřbu Kateřiny Aragonské, 29. ledna 1536, potratila. Začala předčasně rodit v pouhém třetím měsíci, kdy dítě nemělo šanci přežít. Ztráta byla mnohem tragičtější, jelikož šlo o syna. Annina pozice byla již po předchozím potratu hodně slabá, její vliv na Jindřicha prakticky neexistoval, na dvoře měla spoustu nepřátel. Jindřich byl přesvědčen, že od ní již žádné syny mít nebude. Ještě před potratem si navíc našel novou milenkou, Janu Seymourovou, dvorní dámu Anny.⁴⁶

Pád Anny Boleynové byl velmi rychlý. Proti Anně celou dobu stál Eustace Chapuys, španělský velvyslanec v Anglii, který byl jak přítelem Kateřiny Aragonské, tak její dcery Marie. Ta byla pochopitelně také nepřítelkyní Anny, a pokud by se věci obrátily v její prospěch a Anninu nelibost, mohla by ze situace jen těžit. Na jejich stranu se nečekaně přidal i Thomas Cromwell, který již nebyl blízkým přítelem Anny. Viděl, že Jana Seymourová roste v očích krále a Anna Boleynová naopak, bylo pro něj výhodnější být na straně krále a upevnit si svou pozici. S Annou měl navíc podle svědků neshody kvůli jejímu zjištění, že Cromwell využívá

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 286.

⁴² NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (12. kapitola).

⁴³ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 191.

⁴⁴ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (13. kapitola).

⁴⁵ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 195.

⁴⁶ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (14.–15. kapitola).

náboženskou reformu pouze jako zdroj peněz. 24. dubna začala být Anna Boleynová vyšetřována ze závažných zločinů a z velezrady. 30. dubna byl mladý muzikant Mark Smeaton, který hrál v domácnosti královny Anny, pozván ke Cromwellovi. Netušil, že zde bude zadržen a vyslýchán kvůli cizoložství. Údajně byl mučen, aby se přiznal, což se i následující ráno stalo.⁴⁷

Dalším obviněnými byli dvořan Henry Norris, Francis Weston, William Brereton, George Boleyn, dále i Thomas Wyatt a Richard Page. Page i Wyatt byli obvinění zproštěni, ostatní byli obviněni z cizoložství a vlastizrady a následně i popraveni. Ives v knize *The Life and Death of Anne Boleyn* rozebírá data a místa, kdy se výše zmínění muži měli s Annou provinit. Podle něj se dá tři čtvrtě těchto specifických obvinění lehce vyvrátit z toho důvodu, že se Anna nebo dotyční obvinění nacházeli na jiných místech.⁴⁸ 2. května 1536 byla zadržena samotná Anna. 12. května proběhl soud ve Westminster Hall s Breretonem, Norrisem, Smeatonem a Westonem. Všichni, včetně Smeatona, který se pod nátlakem prvně přiznal, tvrdili, že se neprovinili. Všichni byli shledáni vinnými a vrátili se do Toweru, kde čekali na svou smrt. 15. května došlo na soud Anny a George Boleynových. Anna trvala na své nevinosti a podle očitých svědků mluvila jasně a přesvědčivě, nicméně ona i její bratr byli odsouzeni k smrti.⁴⁹

Dva dny před popravou bylo Thomasem Cranmerem manželství mezi Annou a Jindřichem prohlášeno za bezplatné a dcera Alžběta jako nelegitimní. Stejného dne byli popraveni obvinění muži společně s Georgem Boleynem. Anna Boleynová byla popravena 19. května 1536.⁵⁰

⁴⁷ Tamtéž (15.–16. kapitola).

⁴⁸ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 343–345.

⁴⁹ Tamtéž, s. 341.

⁵⁰ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (17. kapitola).

2. PROTESTANSTKÁ DÍLA

2.1. ACTS AND MONUMENTS

Actes and Monuments of these Latter and Perillous Days, Touching Matters of the Church, často nazýváno pouze jako *Acts and Monuments* nebo *Foxe's Book of Martyrs*, je anglicky psané dílo, jehož autorem je John Foxe, anglický protestantský kazatel a kněz. Pojednává o historii protestantských křesťanů, kteří byli pro svou víru perzekvováni a utlačováni. Ve vydání z roku 1583 bylo publikováno celkem osm svazků, dílo bylo postupem času editováno a obohacováno o nové informace.⁵¹ Pro svou analýzu jsem využila pátý svazek, jehož editory byli v roce 1838 Stephen Reed Cattley a George Townsend. Vydání *Acts and Monuments* z roku 1583 nebylo prvním, John Foxe poprvé publikoval *Acts and Monuments* v roce 1563 v latině, a jak již bylo řečeno, postupem času své dílo rozšiřoval a doplňoval.⁵² Z tohoto důvodu se pro různé analýzy a citování využívá především rozšířená verze z roku 1583, navíc byla editována nejčastěji.

Foxe ve svém díle zmiňuje Annu Boleynovou hned několikrát. Věnuje se jak jejímu manželství s Jindřichem VIII., tak i její zbožnosti, dále popisuje i její popravu a okolnosti. Foxe se často o Anně vyjadřuje jako o „*vznešené a ctnostné dámě*“.⁵³ První ucelená zmínka o Anně Boleynové se váže k manželství s Jindřichem VIII., kde Foxe Annu popisuje jako ženu, která se aktivně věnovala víře a chudým, kterým pravidelně dávala almužnu: „[...] *paní Anna Boleynová, matka naší nynější nejvznešenější královny, která, nehledě na kontroverzi ohledně její osoby, byla výjimečnou utěšitelkou a pomocnicí všech, kteří učili Kristovo evangelium, a to jak těch učených, tak neučených; její život byl zasvěcen tomu stejnému, jak dokazují i její týdenní almužny. Kromě obvyklých sto liber a oděvů, které dávala každý týden, rok před svou korunovací věnovala úžasnou almužnu vdovám a ostatním chudým lidem, neustále, dokud nebyla zadržena; a také věnovala tři nebo čtyři libry chudým na to, aby si mohli zakoupit dobytek.... Také se snažila o to, aby v Cambridge zůstávalo mnoho učenců. Stejně tak činil i její otec, hrabě z Wiltshire, a také její bratr, lord z Rochfordu. Díky nim si tito učenci získali přízeň*

⁵¹ FREEMAN, Thomas S.: *Research, Rumour and Propaganda: Anne Boleyn in Foxe's 'Book of Martyrs.'* The Historical Journal, 38, 1995, č. 4, s. 797–819, zde s. 798.

⁵² Tamtéž.

⁵³ „...*the most virtuous and noble lady, Anne Bullen...*“ CATTLEY, Stephen Reed (ed.) – FOXE, John – TOWNSEND, George (ed.): *The Acts and Monuments of John Foxe*. Londýn 1838, s. 61.

krále. Někteří z nich jsou stále naživu a mohou toto tvrzení dokázat [...].⁵⁴ V tomto úryvku Foxe vykresluje královnu Annu jako ochránkyni víry, která byla velmi štedrá ke svým poddaným a vzdělaným učencům, což je potvrzeno například v kronice Williama Latymera,, dopisech, pak i v dalším analyzovaném díle *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*.⁵⁵

Zbožností Anny Boleynové se Foxe zabývá v dalším odstavci – celá kniha je zaměřena na život a historii mučedníků a mučednic, je tedy jisté, že zbožnost těchto osob musí být v této knize opěvována. Na druhou stranu, někteří historikové, například G.W. Bernard ve svém článku *Anne Boleyn's Religion*, diskutují, že Foxova kniha byla vydána v době vlády Alžběty I. a měla tak vykreslit Annu Boleynovou v tom nejlepším světle a případně ji ovlivnit v otázce víry.⁵⁶ Historik Thomas S. Freeman naopak ve svém článku *Research, Rumour and Propaganda: Anne Boleyn in 'Foxe's Book of Martyrs'* rozebírá všechny vydané verze *Acts and Monuments* včetně latinsky psané první publikace *Rerum in ecclesia gestarum...comentarii*. Argumentuje, že *Acts and Monuments* neobsahuje anglikánskou propagandu, která by mohla Alžbětu I. přímo ovlivnit, ačkoliv je Anna vyobrazována jako silně zbožná. Freeman také poukazuje na fakt, že v celém Foxově díle se objevují pouze tři celé strany o Anně.⁵⁷

„[...] A také, co se týče řádu jejích dam, jedna dodavatelka hedvábí, urozená dáma, která již není mezi námi, ale velmi důvěryhodná a také známá pro její úžasné počiny, věrohodně sdělila, že za celý svůj život neviděla lepší řád dam v okolí dvora než během dnů dobré královny, která své služebné zaměstnávala šitím a pracováním na oděvu pro chudé, že žádná z nich nezahálela a nebyla líná [...].⁵⁸ V této pasáži Foxe tvrdil, že dvůr Anny Boleynové (nazvané „dobré královny“) byl zbožným místem, kde panoval naprostý řád, a kde nebylo místo pro

⁵⁴ „...lady Anne Bullen, mother to our most noble queen now, who, without all the controversy, was a special comforter and aider of all the professors of Christ's gospel, as well of the learned as the unlearned; her life being also directed according to the same, as her weekly alms did manifestly declare; who, besides the ordinary of hundred crowns, and other apparel that she gave weekly, a year before she was crowned, both to men and women, gave also wonderfully much privy alms to widows and other poor householders, continually, till she was apprehended; and she ever gave three or four pounds at a time to the poor people, to buy them kine withal... She also maintained many learned men at Cambridge. Likewise did the earl of Wiltshire her father, and the lord Rochford her brother, and by them these men were brought in favour with the king; of whom some are yet alive, and can testify the same...“ Tamtéž, s. 62–63.

⁵⁵ IVES, Eric: *The Life and Death*, s. 286.

⁵⁶ BERNARD, G. W.: *Anne Boleyn's Religion*. *The Historical Journal*, 36, 1993, č. 1, 1–20, zde s. 2–3.

⁵⁷ FREEMAN, Thomas S.: *Research, Rumour and Propaganda*, s. 815–816.

⁵⁸ „...Also concerning the order of her ladies and gentlewomen about her, one that was her silkwoman, a gentlewoman not now alive, but of great credit, and also of fame for her worthy doings, did credibly report, that in all her time she never saw better order among the ladies and gentlewoman of the court, than was in this good queen's days, who kept her maids and such as were about her so occupied in sowing and working of shirts and smocks for the poor, that neither was there seen any idleness then among them...“ CATTLEY, S. R. (ed.) – FOXE, J. – TOWNSEND, G. (ed.): *The Acts and Monuments*, s. 68.

hřích. V poznámce pod čarou Foxe identifikuje jméno dámy, od které tyto informace získal. Označil ji jako *Maistress Wilkinson*, celým jménem Joan Wilkinson, která skutečně byla Anninou dámou.⁵⁹ Ve Foxově díle se ale nezmiňuje, že Anna i její dvůr se nesly v duchu renesance, jejíž módu a styl přivedla na anglický dvůr z Francie.⁶⁰ Ve Francii strávila Anna sedm let jako dvorní dáma Klaudivie Francouzské. Klaudivie Francouzská (1499–1524) byla francouzskou královnou a bretaňskou vévodkyní.⁶¹ Součástí renesančního dvora byla jistě i dvorská zábava a její zvyklosti, včetně například dvorské lásky mezi dámami a dvořany.⁶²

Další zmínkou ve Foxově *Acts and Monuments* je pasáž věnována popravě Anny. Přesné detaily, například, kdo byl spolu s Annou popraven, neuvádí, nicméně vložil do své knihy poslední slova Anny před její popravou – tento úryvek vyňal z *Hall's Chronicle*.⁶³ Foxe smrti Anny samozřejmě velice litoval, své rozčilení neskryval: „*A také, jak štedrá byla k chudým, rozdávala nejen obvyklý obnos jako ostatní královny, ale její dary dokonce převyšovaly to, co sama měla: almužna, kterou rozdala během třičtvrtě roku, se dá vyčíslit na čtrnáct nebo patnáct tisíc liber... Znovu opakuji, jak zapálenou a horlivou obhájkyň Kristova evangelia byla a celý svět to ví, a její činy to dokazují a budou dokazovat do konce tohoto světa [...]*“⁶⁴

Rozhodně není lži, že by královna Anna nedávala velkou část peněz chudým a různým vzdělaným lidem, nicméně tvrzení, že během třičtvrtě roku rozdala tolik peněz, je naprosto nerealistické. Eric Ives ve své knize *The Life and Death of Anne Boleyn* poukazuje na fakt, že taková suma dvanáctkrát převyšuje Anniny roční výdaje. George Wyatt⁶⁵ se o dvacet let později zmínil o tom, že částka, kterou Anna ročně rozdávala chudým, činila 1 500 liber ročně.⁶⁶ Tato suma je rozhodně důvěryhodnější a je jen otázkou, zda se se Foxe jen „upsal“ a omylem zahrnul k sumě další nulu, nebo zda se snažil o co nejlepší obraz Anny.

„*Nad tímto ale nemohu jinak než žasnout, proč parlament tento rok, který je osmadvacátým rokem vlády krále (parlament před třemi roky stanovil a potvrdil toto manželství jako nejvíce zákonné), by měl tak najednou a proti svým vlastním činům, zrušit a prohlásit řečené manželství*

⁵⁹ IVES, E.: *The Life and Death of Anne Boleyn*, s. 52.

⁶⁰ Tamtéž, s. 30.

⁶¹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (3. kapitola).

⁶² FREEMAN, T. S.: *Research, Rumour and Propaganda*, s. 808.

⁶³ Tamtéž, s. 802–803.

⁶⁴ „...*Also, how bountiful she was to the poor, passing not only the common example of other queens, but also revenues most of her estate; insomuch that the alms which she gave in three quarters of a year, in distribution, is summed to the number of fourteen or fifteen thousand pounds... Again, what a zealous defender she was of Christ's gospel all the world doth know, and her acts do and will declare to the world's end...*“ CATTLEY, S. R. (ed.) – FOXE, J. – TOWNSEND, G. (ed.): *Acts and Monuments*, s. 135.

⁶⁵ Vnuk Thomase Wyatta, první životopisec Anny Boleynové.

⁶⁶ IVES, Eric: *The Life and Death*, s. 284.

za neplatné, ačkoliv bylo předtím uzákoněné [...].⁶⁷ John Foxe ve svém díle vyjádřil značné rozhořčení nad rozhodnutím parlamentu, který shledal Annu vinnou. Podle jeho slov si parlament protiřekl a jejich rozhodnutí nedávalo žádný smysl. Lze usoudit, že věřil v nevinu Anny Boleynové, nicméně nikde se nesnažil o tvrzení, že by šlo o vykonstruovaný proces – pravděpodobně si to ale myslel: „[...] a může to být pro ni očištění, že král se tři dny poté oženil v bílém rouchu s jinou [...].“⁶⁸ Touto větou mohl vyjadřovat nejen rozčilení nad tím, že se král oženil téměř okamžitě po popravě své druhé manželky, ale i to, že se jí jednoduše potřeboval zbavit.

Acts and Monuments je stále považováno za velmi cenné dílo.⁶⁹ Foxe čerpal své informace pravděpodobně i z kroniky Williama Latymera, který svá tvrzení zakládal na svých osobních zkušenostech.⁷⁰ Dále využíval i svědky, kteří Annu znali, například právě výše zmíněnou Joan Wilkinsonovou.

2.2. EXTRACTS FROM THE LIFE OF QUEEN ANNE BOLEIGNE

Autorem *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne* je George Wyatt (1553–1624), který byl synem známého Thomase Wyatta mladšího (1521–1554). Ten byl popraven během prvního roku vlády Marie I. Tudorovny za to, že proti ní vedl rebelii. Wyattova rebelie proběhla roku 1554, kdy byl George Wyatt malým dítětem.⁷¹ Během vlády Alžběty II. byl Thomas Wyatt považován za protestantského mučedníka, a ačkoliv byl během dospívání svého syna již po smrti, rodina vychovávala George ve stejném vyznání.⁷² George Wyatt byl zároveň vnukem neméně známého Thomase Wyatta (1503–1542), básníka a dvořana v období vlády Jindřicha VIII.⁷³ Je nutné podotknout, že Thomas Wyatt se osobně znal s Annou Boleynovou. Poznali se v době, kdy byla Anna vyhnána od dvora na své rodné sídlo Hever, byli sousedy. Wyatt byl do

⁶⁷ „This I cannot but marvel, why the parliament this year, that is, the twenty-eighth year of the king (which parliament three years before had established and confirmed this marriage as most lawful), should now so suddenly, and contrary to their own doings, repeal and disable the said marriage again as unlawful, being so lawfully before contracted...“ CATTLEY, S. R. (ed.) – FOXE, J. – TOWNSEND, G. (ed.): *Acts and Monuments*, s. 136.

⁶⁸ „...this may seem to give a great clearing unto her, that the king, the third day after, was married in his whites unto another...“ Tamtéž, s. 135.

⁶⁹ PENNY, Andrew D.: *Family Matters and Foxe's Acts and Monuments*. In: *The Historical Journal*, 39, 1996, č. 3, s. 599–618, zde s. 599.

⁷⁰ FREEMAN, Thomas S.: *Research, Rumour and Propaganda*, s. 806.

⁷¹ THORP, Malcom R.: *Religion and the Wyatt Rebellion of 1554*. *Church History*, 47, 1978, č. 4, 363–380, zde s. 373.

⁷² Tamtéž.

⁷³ BORDO, S.: *The Creation of Anne Boleyn* (2. kapitola).

Anny zamilován, nicméně překážkou byl fakt, že byl ženatý, a toho si byla Anna Boleynová vědoma. Zůstali proto nadále pouze přáteli.⁷⁴

Life of Queen Anne Boleigne je tedy další protestantskou prací,⁷⁵ která se týká Anny Boleynové. George Wyatt psal své dílo na konci 16. století, ale bohužel nevyšlo jako ucelená verze. Světlo světa spatřilo až v 19. století, kdy vyšlo jako dodatek první editované verze knihy *The Life of Cardinal Wolsey*.⁷⁶ Jeho dílo je považované za první biografii, která je věnovaná osobě Anny Boleynové.⁷⁷ Wyatt ji napsal jako reakci na knihu Nicholase Sandera, která se nazývá *Schismatis Anglicani (The Rise and Growth of the Anglican Schism)*, kde je Anna Boleynová vykreslována ve velmi špatném světle, obsahuje navíc proslulé mýty o ní.⁷⁸

Na začátku *Life of Queen Anne Boleigne* Wyatt vysvětluje, že má své informace od jedné dámy (jejíž jméno odhaluje v poznámce pod čarou, jmenovala se Anna Gainsford a byla dámou Anny Boleynové, jak později v díle sděluje) a od další urozené dámy, která Annu znala.⁷⁹ Je jisté, že určité informace mohl mít právě díky svému předkovi, Thomasovi Wyattovi.

„V této době byla očím dvora představena výjimečná, nezvyklá a obdivuhodná krása svěží a mladé dámy Anny Boleynové, která se měla přidat k dámám královny... V té době nebyla její krása považována za konvenční a běžnou, nicméně na její kráse přidával fakt, že byla velmi milá a veselá; dále byla její krása ucelována i tím, že měla smysl pro oblékání a módu, která reprezentovala její vznešenost [...]“⁸⁰ Wyatt popisoval krásu Anny Boleynové jako neobvyklou v té době. Anna pravděpodobně opravdu nebyla typickým ztělesněním krásy, ale byla velmi inteligentní – což byl i důvod, proč ji její otec vyslal roku 1513 (v jejích dvanácti letech, údajně) jako dvorní dámu do Bruselu k Markétě Habsburské, a ne její sestru Marii – která naopak byla považována za krásnou, ale ne tolik chytrou.⁸¹ Smysl pro módu a způsob chování si adaptovala během sedmi let, které strávila na francouzském dvoře.⁸²

⁷⁴ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (5. kapitola).

⁷⁵ NORTON, Elizabeth: *Anne Boleyn: In Her Own Words and the Words of Those Who Knew Her* (1. kapitola). Gloucestershire 2011.

⁷⁶ Biografie kardinála Thomase Wolseyho, napsal ji v 16. století George Cavendish.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ BORDO, S.: *The Creation of Anne Boleyn* (7. kapitola).

⁷⁹ WYATT, George: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*. In: CAVENDISH, George – SINGER, Samuel W. (eds.): *The Life of Cardinal Wolsey*. 2. vyd. Londýn 1827, s. 422.

⁸⁰ „There was, at this present, presented to the eye of the court the rare and admirable beauty of the fresh and young Lady Anne Boleigne, to be attending upon the queen... She was taken at that time to have a beauty not so whitely as clear and fresh above all we may esteem, which appeared more excellent by her favour passing sweet and cheerful; and these, both also increased by her noble presence of shape and fashion, representing both mildness and majesty more than can be expressed...“ Tamtéž, s. 424.

⁸¹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (1. kapitola).

⁸² Tamtéž (2. kapitola).

„Vskutku byl u ní nalezen, na straně jednoho nehtu na jednom její prstu, malý náznak nehtu, který byl ovšem ale velmi malý dle svědectví těch, kteří ji viděli... Stejně tak bylo známo, že na některých částech těla se u ní nacházela malá mateřská znaménka na její nejčistší pokožce. A tyto dvě věci rozhodně nesloužily k ničemu jinému než aby ti, kteří o ni psali špatně, ji mohli ještě více pošpinit [...].“⁸³ Wyatt zde reagoval přímo na tvrzení Nicholase Sandera, který v *The Rise and Growth of the Anglican Schism* tvrdil, že má Anna Boleynová šest prstů a výrostek na krku, který musela zakrývat roláky u šatů.⁸⁴ U Sandera tedy zřejmě šlo o zveličení některých faktů.

George Wyatt ve svém díle věnuje prostor i svému dědovi, Thomasovi Wyattovi. Ten je, jak je již výše zmíněno, známý pro svou spojitost s Annou Boleynovou, ale z jeho náklonnosti nevzniklo více, než přátelství: „Ona, na druhou stranu, věděla, že je ženatý, a že je zavázán v tomto svazku již deset let, odmítla všechnu jeho řeč o lásce.“⁸⁵ Wyatt dále navazuje s krátkým příběhem, kdy Thomas Wyatt hrál spolu s Jindřichem VIII. a dalšími urozenými pány hru bowls.⁸⁶ Jindřich si v té době byl vědom Wyattova zájmu o Annu, během hry tedy poukázal se slovy: „Wyatte, říkám, že toto je mé.“, a na prstu měl prsten, který mu darovala právě Anna. Na to Wyatt vytáhl šňůrku na krku, kde měl pověšen šperk od Anny, který jí ale předtím údajně ukradl.⁸⁷ Král byl rozhořčen a dožadoval se po Anně vysvětlení, proč Wyatt tento šperk vlastní: „Král se přesunul do svých komnat, v jeho výrazu byla znát nespokojenost, a šel si promluvit s tou dámou, která králi dodala evidentní důkaz toho, jak rytíř ke šperku přišel. Její důkaz uspokojil a ubezpečil krále tak, že se upevnil v její pravdomluvnosti natolik, jak to sám nečekal.“⁸⁸

V knize Wyatt píše o další příhodě, která se Anně Boleynové stala. Ve své komnatě našla na stole knihu starých proroctví, kde byly postavy, nad kterými byla písmena H (Henry – Jindřich VIII.), A (Anna) a K (Kateřina Aragonská): „Když si všimla této knihy v její komnatě,

⁸³ „There was found, indeed, upon the side of her nail upon one of her fingers, some little show of a nail, which yet was so small, by the report of those that have seen her... Likewise there were said to be upon some parts of her body certain small moles incident to her clearest complexions. And certainly both these were none other than might more stain their writings with note of malice...“ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 424.

⁸⁴ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (4. kapitola).

⁸⁵ „She, on the other part, finding him to be then married, and in the knot to have been tied then ten years, rejected all his speech of love.“ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 425.

⁸⁶ Sport, který spočívá v koulení speciální koulí s cílem přiblížit vlastní figury bowls k jacku, malé kuličce. In: LOPEZ, Jeremy: *The Routledge Anthology of Early Modern Drama*. Londýn 2020.

⁸⁷ „Wiat, I tell thee it is mine.“ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 426–427.

⁸⁸ „Now the king, resorting to his chamber, showing some discontentance in his countenance, found means to break this matter to the lady, who, with good and evident proof how the knight came by the jewel, satisfied the king so effectually that this more confirmed the king's opinion of her truth than himself at the first could have expected.“ Tamtéž, s. 427.

otevřela ji a uviděla její obsah, zavolala svou služebnou, o níž jsme již mluvili, která s ní sdílela jméno: *“Pojd’ sem, Nan,”* řekla, *“podívej se na tuto knihu proroctví; tohle je král, toto je truchlicí a plačící královna, lomící ruce, a tohle jsem já bez hlavy.”* Služebná odpověděla: *“Kdyby to byla pravda, tak i kdyby byl císař, nevzala bych si ho, kdybych věděla, co se stane.”* *“Ano, Nan,”* odpověděla dáma, *“myslím si, že ta kniha je hloupost... jsem rozhodnuta mít ho, ať se se mnou stane cokoli.”*⁸⁹ Tou služebnou, o níž Wyatt mluvil, je myšlena služebná Anna Gainswordová, která byla zmiňována na začátku knihy a zároveň uváděna jako jedna ze zdrojů Wyatt. A. Gainswordová tento příběh pravděpodobně převyprávěla Thomasovi Wyattovi, který ho využil ve svém díle. Wyatt tedy doplňoval deskripce Anny různými příhodami.

V celém díle se Wyatt o Anně vyjadřuje ve velmi pozitivním světle, stejně tak popisoval i počátky manželství Jindřicha a Anny, korunované královny: *„A tak vidíme, že žili a milovali, důkazy jejich rostoucí lásky byly větší a větší. Její mysl mu přinášela bohaté poklady lásky k zbožnosti, pravdě a učení. Její tělo mu neslo ovoce manželství, nezměrné důkazy její víry a věrné lásky. A co se týče toho, je důležité nezapomenout, že za jejího času (tím jsou myšleny tři roky, během kterých byla královnou), bylo zjištěno pečlivým pozorováním, že nikdo netrpěl kvůli svému náboženskému vyznání, což je velmi důležité zmínit, jelikož toto není možné tvrdit o žádné z žen, které si krále vzaly po její smrti.”*⁹⁰ Lze usoudit, že si Wyatt Anny Boleynové velmi považoval a tvrdí, že byla Jindřichovi dobrou manželkou a lidem královnou, díky které se uklidnila náboženská situace.

O víře se Wyatt zmiňuje i v dalším odstavci, kde se podle jeho slov uchylovali k Anně různí křesťané, kteří byli jiného vyznání než katolického a nosili jí nejrůznější knihy, které byly tehdy plné kontroverze. Wyatt tvrdí, že se Anna dostala do konfliktu s kardinálem Wolseyem kvůli zakázané evangelické knize *The Obedience of a Christian Man*.⁹¹ Elizabeth Norton ve své knize *Anne Boleyn: In Her Own Words and the Words of Those Who Knew Her* tvrdí, že se Anna nemohla dostat do konfliktu s kardinálem, protože Wolsey byl době její korunovace již přes

⁸⁹ *„This book coming into her chamber, she opened, and finding the contents, called to her maid of whom we have spoken before, who also bore her name: “Come hither, Nan,” said she, “see here a book of prophecy; this he saith is the king, this is the queen, mourning, weeping and wringing her hands, and this is myself with my head off.” The maid answered, “If I thought it true, though he were an emperor, I would not myself marry him with that condition.” “Yes, Nan,” replied the lady, “I think the book a bauble..., I am resolved to have him whatsoever might become of me.”* Tamtéž, s. 429–430.

⁹⁰ *„And thus we see they lived and loved, tokens of increasing love perpetually increasing between them. Her mind brought him forth the rich treasures of love of piety, love of truth, love of learning. Her body yielded him the fruits of marriage, inestimable pledges of her faith and loyal love. And touching the former of these, it is here first not to be forgotten, that of her time (that is during the three years that she was queen) it is found by good observation, that no one suffered for religion, which is more worthy to be noted for that it could not so be said of any time of the queens after married to the king.”* Tamtéž, s. 438.

⁹¹ Tamtéž, s. 438–440.

dva roky po smrti.⁹² Na druhou stranu, Ives píše, že Anna získala tuto knihu hned, jak byla publikována (tedy roku 1528), a půjčila ji své dámě, Anne Gainsfordové, od které se nedopatřením dostala až k Wolseymu. Ten ji předal Jindřichovi VIII., nicméně Anna královi řekla, že je to její nejmilejší kniha, načež si ji Jindřich také přečetl. Anna dokonce vyznačila pasáže, které by ho mohly zajímat.⁹³

Stejně jako Foxe se Wyatt zabývá tím, jak počestný okruh dam udržovala například šitím košil a oděvů pro chudé, aby neměly zlé myšlenky, což se shoduje s tím, co tvrdil i Foxe v *Acts and Monuments*⁹⁴. George Wyatt také neopomíná její dobročinnost: „*Její obvyklý obnos, který věnovala chudým ročně, se dal vyčíslit na 1 500 liber ročně. Věnovala také dost dobytka pro fary, které to potřebovaly. Z její vlastní peněženky také šlo neméně peněz na podobné potřeby. Učencům také dávala mnoho peněz: během tři čtvrtě roku se dala její almužna vyčíslit na 14 nebo 15 tisíc liber.*“⁹⁵ Co se týče sumy 14–15 tisíc liber, kterou Wyatt pravděpodobně zopakoval po Foxovi, je jisté, že tato suma by byla opravdu nereálná, jak již bylo jednou vysvětleno. Reálnější sumou je ta roční, o které Wyatt tvrdí, že činila 1 500 liber.

O Annině pádu se Wyatt zmiňuje o něco více než Foxe. Udává dokonce důvody pro to, proč začala upadat v nemilost, a tím byl například potrat mužského dědice a fakt, že král házel veškerou vinu na ni a byl zlý.⁹⁶ Uvádí, že obvinění bylo vykonstruované „těmi z Říma“, byl si tedy jistý, že za jejím pádem stáli spiknutí katolíci, kteří si přáli navrátit zemi ke „správné“ víře.⁹⁷ Věřil v její nevinu a uváděl hned několik důvodů, proč si tak myslel: „*Ale co se týče této věci, částečně je neuvěřitelná, částečně je kvůli okolnostem nemožná... Opakuji, vždyť měla tak dobrého vladaře, co ji těšil, a který také již ukázal, že je schopný potěšit více než jedmu... Nemožné proto, že kolem sebe měla potřebnou, a ne malou přítomnost dam... Nemožné, tvrdím, protože se těchto významných dam nemohla zbavit, jelikož jí byly přiděleny, aby s ní neustále byly, tudíž byly jejími svědky u všeho; a také proto, že věděla, v jakém nebezpečí by se nacházela.*“⁹⁸ Wyatt popíral jakákoliv obvinění, která byla vůči Anně vznesena. Stejně jako

⁹² NORTON, E.: *Anne Boleyn: In Her Own Words* (1. kapitola).

⁹³ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 133.

⁹⁴ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 443.

⁹⁵ „*Her ordinary amounted to fifteen hundred pounds at least, yearly, to be bestowed on the poor. Her provisions of stock for the poor in sundry needy parishes were very great. Out of her privy purse went not a little to like purposes. To Scholars in exhibition very much: so as in three quarters of a year her alms was summed to fourteen or fifteen thousand pounds.*“ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Tamtéž, s. 445.

⁹⁸ „*...But for this thing itself, partly it is incredible, partly by the circumstances impossible... Again, she having so goodly a prince to please her, who also had showed himself to be able to content more than one... Impossible, for the necessary and no small attendance of ladies about her... Impossible, I say, because neither she could remove*

Foxe, i Wyatt do díla zahrnul část, kdy je Anna Boleynová na popravišti a promlouvá k lidu. Tento úryvek byl rovněž vyňat z *Hall's Chronicle*, nebo z Foxova díla, protože se tyto verze shodují.

2.3. HALL'S CHRONICLE

Celý název tohoto díla je *The Union of the Two Noble and Illustre Famelies of York and Lancaster*, nicméně je známé pod zkráceným názvem *Hall's Chronicle* podle autora, Edwarda Halla. Edward Hall se narodil mezi roky 1496 a 1497 v Londýně a zemřel v roce 1547. V době, kdy se vzdělával, bylo v Londýně oblibou vést občany k tomu, aby četli a sestavovali kroniky města, což Halla jistě ovlivnilo v jeho budoucí tvorbě. Vzdělával se na Eton College, poté byl přijat na Cambridge, stal se právníkem v Gray's Inn.⁹⁹ Historie byla ale jeho celoživotním koníčkem.¹⁰⁰ Byl zvolen do Dolní sněmovny Spojeného království, byl tedy členem Parlamentu.¹⁰¹

Kroniku psal během celého svého života, do roku 1532 byla ucelená, po tomto roce si Hall psal různé zápisy, ale nebyly kompletní.¹⁰² O prvním vydání kroniky se spekuluje. Existují názory, že kronika byla vydána již v roce 1542, ale nedochovala se žádná kopie. Vysvětlením může být, že Marie I. Tudorovna nechala všechny roku 1555 zničit, jelikož Hallova kronika je velmi anti-katolická.¹⁰³ První známé vydání, ze kterého se dochovaly kopie, bylo až roku 1548, po smrti Halla. Zkompletoval ji a otiskl Richard Grafton, králův tiskař, kterému Edward Hall svěřil své dílo s tím, že se o publikaci postará.¹⁰⁴ V úvodním slovu ke čtenáři Grafton píše, že se snažil svědomitě a pravdivě zkompilevat kroniku z kompletní kroniky do roku 1532, a pak z různých papírů, pamfletů a úryvků. Sám nic nedopsal.¹⁰⁵

so great ladies, by office appointed to attend upon her continually, from being witnesses to her doings; neither for the danger she saw she stood in...“ Tamtéž, s. 445–446.

⁹⁹ Gray's Inn je jedna ze čtyř asociací pro barristery z Anglie a Walesu (typ právníka). In: <https://www.graysinn.org.uk/the-inn> [cit. 4. 4. 2022].

¹⁰⁰ BINDOFF, Stanley T.: *The House of Commons, 1509-1558*. Woodbridge 1982, s. 279.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 280.

¹⁰² IVES, E.: *The Life and Death*, s. 60.

¹⁰³ SMITH, M. Robert: *The Date and Authorship of Hall's Chronicle*. In: *The Journal of English and Germanic Philology*, 17, 1918, č. 2, s. 252–266, zde s. 253.

¹⁰⁴ BINDOFF, T. S.: *The House of Commons, 1509-1558*, s. 280–281.

¹⁰⁵ ELLIS, Henry – GRAFTON, Richard (eds.) – HALL, Edward: *Hall's Chronicle; containing the history of England, during the reign of Henry the Fourth, and the succeeding monarchs, to the end of the reign of Henry the Eighth, in which are particularly described the manners and customs of those periods*. Londýn 1809, s. VII.

Jak již bylo nastíněno, Hallova kronika je anti-katolická, obsahuje navíc i silnou kritiku kardinála Thomase Wolseyho.¹⁰⁶ Naopak se Hall velmi kladně staví k Jindřichovi VIII., jehož vládu označuje jako triumfální.¹⁰⁷ Přesné náboženské vyznání Halla není nikde zaznamenáno, ale vzhledem k tomu, že byl proti katolické církvi a ve své kronice neskrývá sympatie vůči protestantům, je pravděpodobné, že byl podobného nebo stejného vyznání. Hall byl rovněž zastáncem překladů bible do jiných jazyků.¹⁰⁸

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila edici Henryho Ellise z roku 1809, která nese název *Hall's Chronicle; containing the history of England, during the reign of Henry the Fourth, and the succeeding monarchs, to the end of the reign of Henry the Eighth, in which are particularly described the manners and customs of those periods*, na další straně je pak další titulní strana právě s původním označením *The Union of the Two Noble and Illustre Famelies of York and Lancaster*.

První zmínka o A.B. je spjata s přáním krále, aby se rozvedl. Hall píše, že na dvoře byla ctěná dáma Anna Boleynová, dcera Thomase Boleyna, vévody z Rochfordu, k níž cítil upřímnou náklonnost. Na stejné straně Hall zároveň i kritizuje Wolseyho za to, že za Jindřicha VIII. během posledních dvaceti let v podstatě vládl.¹⁰⁹ Podle Halla na začátku 24. roku (tím myslel 24. rok vlády Jindřicha VIII., tudíž se psalo o roce 1532) byla Anna tak moc v náklonnosti krále, až si obyčejní lidé začali všimnout absence královny Kateřiny. Mysleli si, že se tolik neukazuje ze své vlastní vůle a netušili o pravém důvodu krále a to, že byl kárán za udržování si společnosti ženy svého bratra.¹¹⁰ Jindřich VIII. se skutečně odvolával při vleklé žádosti o rozvod na to, že pojal za manželku vdovu po svém bratrovi Arthurovi (1486–1502). Odkazoval se na samotnou bibli, kde stojí: „*Kdyby někdo pojal ženu svého bratra, znamená to znečištění. Odkryl nahotu svého bratra, zůstanou bezdětní.*“ [Leviticus 20: 21].¹¹¹ Jindřich se domníval, že kvůli tomuto provinění nemohl mít s Kateřinou syny, dědice trůnu.

V kronice se poté dozvídáme, že 1. září v neděli udělal Jindřich VIII. z Anny Boleynové markýzu z Pembroke a dal jí pozemky v hodnotě 1 000 liber ročně.¹¹² Elizabeth Norton ve své knize poznamenává, že bylo zároveň ustanoveno, aby titul a pozemky byly dědičné pro mužské

¹⁰⁶ BINDOFF, T. S.: *The House of Commons, 1509-1558*, s. 281.

¹⁰⁷ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 60.

¹⁰⁸ BINDOFF, T. S.: *The House of Commons, 1509-1558*, s. 281.

¹⁰⁹ ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 759.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 788.

¹¹¹ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 83.

¹¹² ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 790.

potomky, bez tehdy obvyklé specifikace „mužské legitimní potomky“.¹¹³ Vyšší titul zároveň zajistil Anně, aby měla lepší status jako nastávající manželka krále.¹¹⁴

Hall zmiňuje tajnou svatbu mezi Annou a Jindřichem, ke které podle něj došlo po návratu z Calais, na den svatého Erkenwalda. Říká, že o tomto sňatku vědělo velmi málo lidí, dokud se během dalších Velikonoc neukázalo těhotenství Anny.¹¹⁵ Den sv. Erkenwalda¹¹⁶ připadal na 14. listopadu. Stejně datum svatby pak tvrdí i katolický autor Nicholas Sander v *The Rise and Growth of the Anglican Schism*.¹¹⁷ Ives tvrdí, že je pozoruhodné, že Sander napsal ve své knize stejné datum – mohl ho posunout na pozdější a tvrdit tak, že byla Alžběta I. nelegitimní, jelikož byla počata před svatbou.¹¹⁸ Další zajímavostí je i samotné je datum svatby – ve stejný den, 14. listopadu, jen o několik let dříve, se Kateřina Aragonská provdala za Arthura Tudora.¹¹⁹

Ačkoliv Hall v celé kronice nijak nevyjadřuje nesouhlas s Jindřichem VIII. a staví se na jeho stranu, ohledně manželství s Annou Boleynovou tvrdí, že mnoho moudrých lidí říkalo, že nebylo rozumné si vzít Annu tajně za ženu předtím, než byl rozvod s Kateřinou dokončen. Problémem podle nich mělo být, že by toto manželství mohlo být lehce zpochybnitelné, což se nakonec i za další tři roky stalo.¹²⁰ Nepíše tedy přímo, že by tento názor měl i on sám, ale jako právník se nad touto problematikou také jistě zamýšlel.

Edward Hall byl v organizačním výboru korunovace A.B., takže je velmi důvěryhodným zdrojem pro tuto událost.¹²¹ Tomu i napovídá podrobný popis na sedmi stranách; píše o předcházejících oslavách, které trvaly v Toweru dva dny, o Annině cestě na korunovaci, kdy procházela Londýnem, o samotném ceremoniálu. Annu zde nazývá jako královu drahou a milovanou ženu.¹²² Hall nevynechává detaily, které skutečně mohl vědět pouze člověk, který byl očitým svědkem. Stejně detailně mluví i o křtu princezny Alžběty, jejíž datum narození Hall specifikoval na 7. září v neděli mezi 15. až 16. hodinou.¹²³ Díky Hallovi je známé, kdo se křtu účastnil a jak probíhal.

¹¹³ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (9. kapitola).

¹¹⁴ BORDO, S.: *The Creation of Anne Boleyn* (4. kapitola).

¹¹⁵ ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 794.

¹¹⁶ Svatý Erkenwald byl biskupem Londýna v letech 675–693, zasloužil se o založení několika opatství.

¹¹⁷ LEWIS, David (ed.), SANDER, Nicolas: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*. Londýn 1887, s. 92–93.

¹¹⁸ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 170.

¹¹⁹ LEWIS, D. (ed.) – SANDER, N.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 2.

¹²⁰ ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 796.

¹²¹ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 392.

¹²² ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 798–805.

¹²³ Tamtéž, s. 805.

V pasáži, která se věnuje odsouzení Anny, Hall pouze konstatuje, že byla spolu se svým bratrem Georgem Boleynem, dále Henrym Norrisem, Markem Smeatonem, Francisem Westonem a Williamem Breretonem odsouzena z velezrady. Píše, že k popravě Anny Boleynové došlo 19. května 1536 v Toweru.¹²⁴ Kronika obsahuje i její poslední slova na popravišti, která použil jak Foxe, tak i Wyatt ve svých dílech: „*Dobry křestanský lide, přišla jsem sem zemřít, jelikož podle zákona a zákonem jsem odsouzena k smrti, a proto proti tomu nic nepovím. Nepřišla jsem sem nikoho obviňovat, ani mluvit o tom, z čeho jsem obžalována a odsouzena k smrti, ale modlím se, aby Bůh chránil krále a poslal mu dlouhou vládu nad vámi, jelikož nikdy nebylo vznešenějšího a milosrdnějšího vladaře: a ke mně byl vždy dobrým, vliďným a nejvyšším pánem. A pokud by se někdo vměšoval do mé záležitosti, žádám, aby soudil co nejlépe. A tak opouštím tento svět a všechny z vás, a srdečně si přeji, abyste se za mě všichni modlili. Pane, měj se mnou slitování, Bohu odevzdávám svou duši.*“¹²⁵ Poté si prý klekla na kolena a opakovala poslední dvě věty ze své řeči, aby s ní měl Bůh slitování a odevzdává mu svou duši.¹²⁶ Ives píše, že taková submisivita se od Anny očekávala, a že nic jiného ani říct nemohla, jelikož by z toho nijak nevytěžila. Naopak, kdyby se snažila své jméno na poslední chvíli očistit, mohla by tím jen ublížit jen Alžbětě, ke které by poté král mohl mít ještě horší přístup než ten, že byla považována za nelegitimní. Zároveň byla ale podle očítých svědků velmi statečná na to, že měla těsně před svou smrtí.¹²⁷ Se smrtí Anny Boleynové v Hallově kronice také končí zmínky o ní.

¹²⁴ Tamtéž, s. 819.

¹²⁵ „*Good Christen people, I am come hether to dye, for accordyng to the lawe and by the lawe I am iudged to dye, and therefore I wyll speake nothing against it. I am come hether to accuse no man, nor to speake anythyng of that wherof I am accused and condempned to dye, but I pray God saue the king and send him long to reigne ouer you, for a gentler nor a more mercyfull prince was there neuer: and to me he was euer a good, a gentle, and soueraigne lorde. And if any persone will medle of my cause, I require them to iudge the best. And thus I take my leue of the worlde and of you all, and I heartely desyre you all to pray for me. O lorde haue mercy on me, to God I comende my soule.*“ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 358.

3. KATOLICKÁ DÍLA

3.1. *CHRONICLE OF KING HENRY VIII. OF ENGLAND*

Celý název této práce zní: *Chronicle of King Henry VIII. of England: Being a Contemporary Record of Some of the Reigns of Henry VIII. and Edward VI.*, v originálním znění pak *Cronica del Rey Enrico Octavo de Inglaterra*. Práce byla napsána ve španělštině, do angličtiny ji s poznámkami přeložil Martin A. Sharp Hume, který k dílu přiložil i úvod. Autor této kroniky je neznámý – problematice jeho identity se Hume v úvodu věnuje, stejně jako jejímu původu.

Jak již sám název této práce nastiňuje, autor kroniky byl pravděpodobně současníkem Jindřicha VIII. a Eduarda VI. Hume v úvodu poodkrývá původ kroniky – v roce 1873 byla díky Královské akademii historie v Madridu (Real Academia de la Historia) objevena. Dílo zahrnovalo události, které počínaly rozvodem Jindřicha VIII. s Kateřinou Aragonskou v roce 1527 až do popravy Thomase Seymoura, lorda ze Sudeley, v roce 1549. Don Mariano Roca de Togores (1812–1889), markýz z Molins, byl pověřen Akademií, aby dokument zanalyzoval.¹²⁸

Zjistil, že uvedený dokument není jedinou kopií, ale že jich existuje mnohem více i z dřívější doby, tím pádem byly zajímavější pro samotnou analýzu. Nalezené kopie totiž nekončily popravou Thomase Seymoura v roce 1549, ale až událostmi z roku 1552. Tři nebo čtyři kopie nalezené v Madridu pak dokonce pokračovaly až do vlády Marie I. Tudorovny. Po analýze bylo ale zjištěno, že poslední část, která pokrývala vládu Marie, byla pravděpodobně napsána někým jiným, jelikož styl psaní se naprosto lišil. Proto se v edici, se kterou jsem pracovala, tato část nenachází. Obsahuje 92 kapitol a začíná tedy rokem 1527 a končí 1552. Hume píše, že kronika byla v její současné době velmi vysoce ceněna, a proto vyšlo tolik kopií.¹²⁹

Identita autora je neznámá, ačkoliv existuje několik teorií. Například Don Pedro Enriquez, první přepisovatel tohoto díla, tvrdil, že autorem byl pravděpodobně právník z Valencie, který po sobě zanechal tyto listy v domě španělského obchodníka v Londýně, který přijel do Anglie s Kateřinou Aragonskou. Nicméně styl psaní autora nekoresponduje s touto teorií, navíc do Anglie s královnou nikdo z Valencie nepřijel. Člověk, který toto dílo psal, například zcela vynechává data, která se vůbec neobjevují, pouze na začátku. Zároveň se autor často vrací

¹²⁸ HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England: Being a Contemporary Record of Some of the Principal Events of the Reigns of Henry VIII and Edward VI.* Londýn 1889, s. III.

¹²⁹ Tamtéž, s. IV.

k některým událostem, na které „zapomněl“ a tím pádem zde není úplný chronologický sled událostí. Hume poukazuje i na to, jak je v kronice přehozené čtvrté a páté manželství Jindřicha VIII. – díky tomu podle autora Cromwell zasahoval do manželství s Kateřinou Howardovou, a ne s Annou Klevskou. V době, kdy se stala královnou Kateřina Howardová, byl Cromwell již po smrti.¹³⁰

Markýz z Molins věřil, že autorem byl španělský žoldnér ve službách Anglie, nikoli právník či kněz. Kronika je psána velmi prostým způsobem. Hume byl také přesvědčen, že nemohlo jít o člověka, který byl přímo u dvora.¹³¹ Eric Ives ve své knize *The Life and Death of Anne Boleyn* píše, že kronika je „kompot pravdy, polopravdy, fám a nesmyslů“.¹³² Vzhledem k tomu, že kronika počíná snahou Jindřicha VIII. o rozvod s Kateřinou Aragonskou, zmínky o Anně Boleynové se vyskytují takřka od samého začátku: „*V této době byla králova láska k Anně Boleynové více a více vášnivá, hořel nedočkavostí, aby se mohl zbavit královny, a aby mohl uskutečnit svůj úmysl vzít si Annu Boleynovou, což nakonec i udělal.*“¹³³

Neznámý autor poté pokračuje například s její korunovací: „*Když procházela městem, dívala se ze strany na stranu; a zde byla k vidění velmi pozoruhodná věc, a to ta, že zde nebylo, myslím, deset lidí, kteří by ji pozdravili s “Bůh vás chraň!”, jak zdravili svatou královnu, když procházela.*“¹³⁴ Z textu lze usoudit, že autor naznačuje nelibost lidu pro novou královnu, na rozdíl od předešlé královny Kateřiny Aragonské, kterou podle jeho slov lidé vždy oslavovali. Kateřinu Aragonskou také často nazývá jako požehnanou paní, neskrývá tedy své sympatie k ní.¹³⁵

Autor kroniky mluví o Anně Boleynové i ve spojitosti s kardinálem Wolseyem, například ve 14. kapitole: „*Zapomněl jsem říct o tom, jak se kardinál snažil připravit pro krále sňatek. Když se král přel s tou požehnanou paní, kardinál si dopisoval s králem Francie a snažil se domluvit, aby si král vzal madam.*“¹³⁶ Tvůrce kroniky tedy zcela nenásledoval chronologický

¹³⁰ Tamtéž, s. XVI–XVII.

¹³¹ Tamtéž, s. XVIII–XIX.

¹³² IVES, E: *The Life and Death*, s. 178.

¹³³ „*During this time the King's love for Anne Boleyn became more and more ardent, and he was burning with impatience to get quit of the Queen, and carry out his intention of marrying Anne Boleyn, as he afterwards did.*“ HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England*, s. 5.

¹³⁴ „*As she passed through the city, she kept turning her face from one side to the other; and here it was a very notable thing to see, that there were not, I think, ten people who greeted her with “God save you!” as they used to when the sainted Queen passed by.*“ Tamtéž, s. 13.

¹³⁵ Tamtéž, s. 11.

¹³⁶ „*I forgot to tell of the marriage that this Cardinal tried to make for the King. When the King was disputing with the blessed lady, the Cardinal was in correspondence with the King of France, and arranging that the King should marry a Madame.*“ Tamtéž, s. 29.

sled událostí, jelikož tato kapitola je vložena až po části, která pojednává o smrti kardinála. Mluví o tom, že se Wolsey snažil zařídit pro Jindřicha VIII. sňatek s nějakou francouzskou ženou, jejíž identita není odhalena. Popisuje, že se královi nelíbila, a že jeho láska k Anně Boleynové sílila.

„[...] Když Anna Boleynová zjistila, že kardinál odjel, aby zajistil pro krále manželství, a když viděla, jak ji má král rád, byla odhodlána mu (kardinálovi) ublížit tak, jak nejvíce mohla. Jak to udělala bylo již řečeno, protože to ona byla důvodem, proč byl v nemilosti. A poté zemřel, naplňujíc tak proroctví, že měl být zničen ženou. Tento nešťastný muž si myslel, že to měla být požehnaná královna Kateřina, ale místo ní to byla prokletá Anna Boleynová.“¹³⁷ Jak již bylo nastíněno, autor si velmi považoval Kateřiny Aragonské, jelikož k její osobě neměl jedinou výtku, naopak ji nazýval superlativy. Vzhledem k tomu, že autor byl španělského původu a tím pádem i katolického vyznání stejně jako Kateřina Aragonská, je jisté, že měl bývalou královnu mnohem více v oblibě než Annu Boleynovou. Své osobní postoje neskrýval:

„Žádný člověk by si nemohl představit nebo pomyslet na všechnu tu prohnanost, kterou Anna vynalezla, nebo potěšení, co měla v ubližování požehnané královně Kateřině. Jednoho dne řekla králi: „Pane, teď, když jsem královnou, princezna z Walesu nemůže potřebovat korunu nebo drahé šperky a vzácné kameny, které má.“ Král viděl, co Anna potřebuje, a byl jí tak zaslepen, že poslal požehnané paní, aby mu poslala všechny své šperky a korunu.“¹³⁸ Dle historičky Elizabeth Norton král skutečně požádal Kateřinu Aragonskou o navrácení šperků. Stalo se tomu tak předtím, než s Annou odjeli do Calais roku 1532, kde ji měl představit jako nadcházející královnu Anglie. Kateřina zpočátku šperky nechtěla vrátit se slovy, že by bylo proti jejímu svědomí dát šperky někomu, kdo je skandálem křesťanství a ostudou krále. Poté se ale jeho vůli pravděpodobně podvolila.¹³⁹

¹³⁷ „...When Anne Boleyn knew that the Cardinal had gone to arrange a marriage for the King, and saw how fond the King was of her, she determined to do him (the Cardinal) all the harm she could. How she did so has already been told, for she was the cause of his being disgraced. And then he died as has been related, thus fulfilling the prophesy that he should be destroyed by a woman. The ill-fated man thought it would be the blessed Queen Katharine, but instead of that it was the cursed Anne Boleyn.“ Tamtéž, s. 30.

¹³⁸ „No man could imagine or think of all the wickedness which that Anne invented, or the pleasure she took in doing harm to the blessed Queen Katharine. One day she said to the King, "Sir, now that I am Queen, the Princess of Wales cannot have need of the crown or of the rich jewels and precious stones she has." The King saw what Anne wanted, and as he was so blinded with her, he sent off at once to the blessed lady to ask her to send him all her jewels and crown.“ Tamtéž, s. 44.

¹³⁹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (9. kapitola).

Další kapitola, která je zcela věnována Anně Boleynové, je nazvána „*Jak se Anna Boleynová dopustila cizoložství, a jak se na to přišlo*.“¹⁴⁰ Jak již napovídá samotné pojmenování této části, autor vypráví o cizoložství Anny Boleynové, ze kterého byla obviněna: „*Brzy po smrti svaté královny Kateřiny, Anna Boleynová, jež se okatě snažila přilákat do svých služeb ty nejlépe vypadající muže a nejlepší tanečníky, kteří byli k nalezení, zaslechla, že ve městě Londýně byl mladý chlápek, který byl jedním z nejhezčích hráčů na monochord a nejšikovnějších tanečníků v zemi*.“¹⁴¹ Řeč byla o mladém muzikantovi Markovi Smeatonovi, autor dále zmiňuje i Henryho Norrisa a Williama Breretona; všichni tři byli obviněni a popraveni. Autor poměrně barvitě popisuje to, jak se Smeaton dostával do královských komnat, lásku Anny k němu, a že mu dávala peníze. O něco méně se věnuje Norrisovi a Breretonovi, ale u každého tvrdí, že navštívil komnaty Anny.

V následující kapitole se Cromwell dozvěděl o aféře mezi Smeatonem a královnou, a tak hudebníka pozval na hostinu, kde se Smeaton ke všemu přiznal. Hume v poznámkách píše, že Smeaton se pravděpodobně přiznal pod nátlakem a s vidinou omilostnění, ke kterému nedošlo.¹⁴² Autor pak popisuje i zatknutí Anny Boleynové a její výslech v Toweru, kde ji měl vyslýchat vévoda z Norfolku a arcibiskup z Canterbury. Anna podle kroniky zuřila a vinu dávala Janě Seymourové: „*[...] Všechno to bylo tak, jak říkám, protože král se zamiloval, jak vím, do Jany Seymourové a neví, jak se mě zbavit. Nechte ho činit, jak si přeje, ode mě už nic víc nedostane; a všechna přiznání, která byla udělána, jsou nepravdivá*.“¹⁴³ Anna se měla také zastat svého bratra, který byl obviněn jak z cizoložství, tak z incestu s Annou, za což byl následně popraven; stejně jako většina ostatních obviněných, o kterých se v kronice nepíše.

Dílo zahrnuje i poslední slova Anny na popravišti, její slova jsou ale interpretována naprosto odlišně než například v Hallově kronice: „*Nemyslete si, dobří lidé, že je mi líto zemřít, nebo že jsem udělala cokoli, abych si zasloužila tuto smrt. Mou vinou byla má velká pýcha a velký zločin, který jsem udělala v tom, že jsem přiměla krále, aby opustil mou paní královnu Kateřinu kvůli mně, a modlím se, aby mi to Bůh odpustil. Říkám vám všem, že všechno, z čeho mě obvinili,*

¹⁴⁰ „*How Anne Boleyn committed adultery, and how it was found out.*“ HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England*, s. 55.

¹⁴¹ „*Soon after the death of the sainted Queen Katharine, Anne Boleyn, who ostentatiously tried to attract to her service the best-looking men and best dancers to be found, heard that in the city of London there was a young fellow who was one of the prettiest monochord players and deffest dancers in the land.*“ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž, s. 60–61.

¹⁴³ „*It has all been done as I say, because the King has fallen in love, as I know, with Jane Seymour, and does not know how to get rid of me. Well, let him do as he like, he will get nothing more out of me; and any confession that has been made is false.*“ Tamtéž, s. 65.

*je lež, a hlavní důvod, proč zemřu, je Jana Seymourová a to, že jsem příčinou nemoci, která postihla mou paní.*¹⁴⁴

Autor tvrdí, že v moment, kdy Anna Boleynová začala mluvit o nové budoucí královně Anglie, Janě Seymourové, byla zastavena muži na popravišti. Zároveň píše: „*Nepřiznala se, ale ukázala jejího ďábelského ducha a byla tak veselá, jako kdyby neměla zemřít.*“¹⁴⁵ Dle jeho interpretace Anna Boleynová nepřiznala vinu za to, z čeho byla obviněna, nicméně se kála za hřích, který provedla Kateřině Aragonské. Na konci kapitoly spisovatel říká, že o pár dní později zemřel i otec Anny a George Boleynových kvůli žalu, který cítil z jejich ztráty. Hume ho ale v poznámkách správně opravuje – Thomas Boleyn zemřel až dva roky po jejich popravách.

3.2. THE LIFE OF CARDINAL WOLSEY

The Life of Cardinal Wolsey, nebo také *The Life and Death of Cardinal Wolsey*, je biografie kardinála Thomase Wolseyho (1473–1530), kterou v 16. století napsal George Cavendish (1497 – přibližně 1562). George Cavendish byl katolík a sloužil kardinálovi v desetiletí, které počínalo rokem 1520. Staral se o správný chod jeho domácnosti. Své dílo psal během let 1554–1558, kdy od Wolseyho smrti uplynulo více než 20 let. Vzhledem k tomu, že se Wolsey v době, kdy zemřel, těšil nelibosti, chtěl Cavendish jeho reputaci napravit.¹⁴⁶

V *The Life of Cardinal Wolsey* je Anna Boleynová na počátku zmiňována v souvislosti s Henrym Percym, synem hraběte z Northumberlandu. Percy byl ve stejné době, kdy byla Anna Boleynová dámou královny Kateřiny Aragonské, součástí domácnosti kardinála Wolseyho. Podle Cavendishe se velmi sblížili: „[...] *Lord Percy se ve svých kratochvilích odebral do komnaty královny, kde flirtoval s jejími dámami, a více konverzoval s dámou Annou*

¹⁴⁴ „*Do not think, good people, that I am sorry to die, or that I have done anything to deserve this death. My fault has been my great pride, and the great crime I committed in getting the King to leave my mistress Queen Katherine for my sake, and I pray God to pardon me for it. I say to you all that everything they have accused me of is false, and the principal reason I am to die is Jane Seymour, as I was the cause of the ill that befell my mistress.*“ Tamtéž, s. 70.

¹⁴⁵ „*She would not confess, but showed a devilish spirit, and was as gay as if she was not going to die.*“ Tamtéž. s. 70.

¹⁴⁶ WOODEN, Warren W.: *The Art of Partisan Biography: George Cavendish's "Life of Wolsey"*. Renaissance and Reformation / Renaissance et Réforme, 1, 1977, č. 1, s. 24–35, zde s. 24.

*Boleynovou než s žádnou jinou; takže mezi nimi vznikla taková tajná láska mezi nimi, že posléze si sebou byli jisti a chtěli se vzít.*¹⁴⁷

O vztahu Anny Boleynové s Henrym Percym se neví mnoho a hlavním zdrojem pro všechny informace je právě *The Life of Cardinal Wolsey*. Ke sňatku mezi nimi nicméně nedošlo, jelikož už v té době Jindřich VIII. choval k Anně určitou náklonnost: „*Král se o této věci dozvěděl, a byl velmi pohoršený. Proto nemohl již skrývat jeho tajnou náklonnost, ale prozradit svůj záměr mému pánovi kardinálovi [...].*“¹⁴⁸ Z textu vyplývá, že o králových citech neměl tušení nikdo, ani Anna Boleynová. Svěřil se ale kardinálovi, kterému dal za úkol tento vztah ukončit, což se samozřejmě i povedlo. Cavendish tvrdí:

„[...] *Paní Anna Boleynová byla velmi dotčena, říkala, že kdyby to bylo v její moci, zařídila by kardinálovi tolik nespokojenosti, což nakonec opravdu udělala. [...] Percymu bylo nařizeno, aby se vyhýbal její společnosti, a přesto jí bylo nakázáno vyhýbat se dvoru, a byla poslána zpět domů ke svému otci na sezonu; kde zuřila: kvůli tomu všemu, mezitímco netušila nic o záměru krále.*“¹⁴⁹ Anna Boleynová dávala za vinu Wolseymu to, že zařídil roztržení jejího vztahu s Percym, který si poté musel vzít jinou ženu, Mary Talbot, s níž nebyl šťastný.¹⁵⁰ Zajímavostí je, že v dopisu z roku 1536, jen chvíli před Anniným pádem, Percy vyvracel všechny zmínky o tom, že by si měli být někdy v minulosti přislíbeni, a že by se chtěli vzít. Je nutné si ale připomenout, že tento dopis byl psán v době, kdy byla Anna ve velké nelibosti a její pád se nenávratně blížil, a tak se možná chtěl ujistit, že nebude hrát roli v jejím pádu a nestane se mu nic.

Eric Ives v *The Life and Death of Anne Boleyn* tento příběh o zasnoubení mezi Percym a Annou lehce zpochybňuje. Poukazuje na to, že manželství Percyho s Mary Talbotovou bylo v jednání mnohem delší dobu s tím, že bylo dokonáno během podzimu 1523 (stejný rok, kdy mělo dojít k zaslíbení mezi Annou a Percym), aby svatba mohla být na začátku roku 1524. Dále říká, že reakce Anny tak, jak je interpretována, je velmi nepravděpodobná. Jindřich VIII. měl

¹⁴⁷ „... Lord Percy would then resort for his pastime unto the queen's chamber, and there would fall in dalliance among the queen's maidens, being at the last more conversant with Mistress Anne Boleyn than with any other; so that there grew such a secret love between them that, at length, they were ensured together, intending to marry.“ CAVENDISH, G. – SINGER, S. W. (ed.): *The Life of Cardinal Wolsey*. 2. vyd. Londýn 1827, s. 121.

¹⁴⁸ „The which thing came to the king's knowledge, who was then much offended. Wherefore he could hide no longer his secret affection, but revealed his secret intendment unto my Lord Cardinal...“ Tamtéž.

¹⁴⁹ „...Mistress Anne Boleyn was greatly offended, saying, that i fit lay ever in her power, she would work the cardinal as much displeasure; as she did in deed after... Percy was commanded to avoid her company, even so was she commanded to avoid the court, and sent home again to her father for a season; whereat she smoked: for all this while she knew nothing of the king's intended purpose.“ Tamtéž, s. 129.

¹⁵⁰ IVES, E: *The Life and Death*, s. 65.

v té době navíc poměr s její sestrou Marií.¹⁵¹ Mary Talbot na druhou stranu ale v roce 1532 tvrdila, že její manžel, Percy, se před jejich manželstvím zaslíbil právě Anně Boleynové. Je otázkou, zda mluvila pravdu, nebo zda se snažila o to, aby si zajistila rozvod, jak navrhuje Elizabeth Norton ve své knize.¹⁵²

Cavendish píše, jak vypadala Annina situace poté, co se vrátila na dvůr a těšila se velkému zájmu: „*Paní Anna Boleynová byla povolána zpět na dvůr, kde pak vzkvétala v dobrém mínění a oblíbě; majíc vždy tajné rozhořčení vůči kardinálovi za to, že rozbil zasnoubení mezi mým pánem Percym a ní, předpokládala, že to bylo jeho svobodné rozhodnutí a vůle [...]*“¹⁵³ Zde Cavendish pokračuje ve svém tvrzení, že Anna Boleynová měla kardinálovi za zlé ukončení jejího vztahu, jelikož si myslela, že byl na vině on, nikoli králova zamilovanost. V moment, kdy se o tomto zájmu z královy strany dozvěděla, Cavendish říká: „*Poté, co se dozvěděla o králově náklonnosti a velké lásce, kterou k ní ve svém nitru cítil, začala vypadat velmi povýšeně a arogantně, dávala na odiv různé šperky a drahý oděv.*“¹⁵⁴ Dodává, že si spousta lidí všimla této náklonnosti, včetně Kateřiny Aragonské.¹⁵⁵

V *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne* George Wyatt vypráví o tom, že si královna Kateřina všimla citů krále, které choval k Anně Boleynové, a jak se nenápadně snažila o to, aby spolu trávili o něco méně času, a aby měla Anna více výmluv na její absenci. Smířila se sice s představou, že král má myšlenky na jinou ženu, ale snažila se je nenápadně držet od sebe. Zvala ji například častěji ke hraní karet a snažila se, aby si král všiml, že má Anna šestý nehet.¹⁵⁶ Cavendish se na druhou stranu Kateřiny zastává, podle něj tuto informaci přijala velmi dobře a moudře. Prý měla kvůli královi o Anně lepší mínění než dříve a neukazovala ani jí, ani královi svou nelibost. Cavendish ji přirovnává ke Griseldě.¹⁵⁷ Griselda, postava (a zároveň i název samotného příběhu v *Dekameronu* psaném Giovannim Boccacciem), je totiž ztělesněním trpělivosti a oddanosti svému muži.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (4. kapitola).

¹⁵³ „*Mistress Anne was revoked unto the court, where she flourished after in great estimation and favour; having always a privy indignation unto the cardinal, for breaking off the precontract made between my Lord Perxy and her, supposing that it had been his own device and will...*“ CAVENDISH, G. – SINGER, S. W. (ed.): *The Life of Cardinal Wolsey*, s. 130.

¹⁵⁴ „*...After she knew the king's pleasure, and the great love that he bare for her the bottom of his stomach, then she began to look very hault and stout, having all manner of jewels, or rich apparel, that might be gotten with money.*“ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 428.

¹⁵⁷ CAVENDISH, G. – SINGER, S. W. (ed.): *The Life of Cardinal Wolsey*, s. 131.

Cavendish pak o Anně Boleynové píše hlavně ve spojitosti s kardinálem Wolseym, o kterém celá kniha i pojednává: „[...] *Měla jak velmi dobrý důvtip, tak i vnitřní touhu pomstít se kardinálovi [...]*.¹⁵⁸ Editor Samuel Weller Singer v poznámce uvádí, že tato nenávist, kterou Cavendish vykresluje, není v souladu s dopisy od Anny Boleynové mířené Wolseymu. Dva dopisy jsou zároveň součástí edice, stejně jako Wyattovo dílo. Zde lze najít zajímavé informace: „*Vím o velkých bolestech a problémech, které máte kvůli mně, jak ve dne i v noci, a nikdy je nebudu moci odškodnit, jen v tom, že vás budu milovat vedle královo milosti nad všemi stvořeními.*“¹⁵⁹ V dalších dopisech ho ujišťovala o své oddanosti a stejně jako v tomto úryvku mu byla vděčná za to, co pro ni dělal. V tomto směru Wolseyho určitě potřebovala k tomu, aby byl rozvod mezi Jindřichem VIII. a Kateřinou Aragonskou dokonán, nemohla tedy, alespoň ne veřejně, prohlašovat, že se kardinálovi pomstí.

Cavendish v některých případech pro Annu Boleynovou našel i pozitivní slova: „[...] *Byla přijata jako jedna z dam Kateřiny, mezi kterými, díky jejímu postoji a výbornému chování, vynikala mezi ostatními [...]*.¹⁶⁰ Dalším příkladem může být i část, kdy Wolsey umírá a král mu podle Cavendishe věnoval prsten jako symbol jeho dobré vůle a požádal Annu, aby poslala Wolseymu nějaký symbolický předmět s utěšujícími slovy, což učinila s „*velmi něžnými a uklidňujícími slovy a chválou ke kardinálovi*“.¹⁶¹

Toto dílo pojednává primárně o samotném kardinálovi a většina zmínek, které se týkají Anny Boleynové, jsou tedy spojené s ním a s tvrzením, že ho neměla v lásce a byla důvodem jeho pádu. Nepoužíval tak silná slova jako například neznámý španělský autor v *Chronicle of King Henry VIII. of England*, našel na její osobu i některá přívětivá slova. Cavendish byl u spousty situací očitým svědkem, vzhledem k tomu, že se staral o domácnost Wolseyho, měl tedy jistě i přístup k mnoha informacím.

¹⁵⁸ „...*She having both a very good wit, and also an inward desire to be revenged of the cardinal...*“ Tamtéž, s. 132.

¹⁵⁹ „*I do know the great pains and troubles that you have taken for me, both day and night, is never like to be recompensed on my part, but al only in loving you next the king's grace above all creatures living.*“ Tamtéž, s. 133.

¹⁶⁰ „...*she was admitted to be one of Katherine's maids, among whom, for her excellent gesture and behaviour, she did excel all other...*“ Tamtéž, s. 120.

¹⁶¹ „*very gentle and comfortable words and commendations to the cardinal*“ Tamtéž, s. 288.

3.3. THE RISE AND GROWTH OF THE ANGLICAN SCHISM

The Rise and Growth of the Anglican Schism, v originálním latinském znění *De origine et progressu schismatis Anglicani*, je dílo psané rukou Nicholase Sandera – někdy nazývaného Nicolas Sander nebo Nicholas Sanders. Narodil se roku 1530 v Surrey, tím pádem mu bylo pouhých 6 let, když Anna Boleynová zemřela. Sander byl katolický kněz a historik anglické reformace. Krátce poté, co na trůn v Anglii usedla Alžběta I., odešel do Říma, kde se nechal vysvětit na kněze. Následně odcestoval do Nizozemí, kde se nacházela spousta anglických katolíků, kteří prchli ze země. Svůj úkryt našel i v Madridu, a nakonec v Irsku, kde také ve věku 51 let zemřel.¹⁶²

De origine et progressu schismatis Anglicani byla latinsky psaná kniha, která byla vydána a editována Edwardem Rishtonem v roce 1585, po smrti Sandera.¹⁶³ Tato edice v latině byla v té době přístupna pouze duchovenstvu, do angličtiny byla přeložena pravděpodobně roku 1596, ale žádná z kopií se nezachovala.¹⁶⁴ V roce 1628 byla kniha přeložena již do šesti jazyků.¹⁶⁵ Tím pádem byla skutečně populární a některé mýty, které v ní Sander tvrdil, se dostaly do širšího povědomí. Eric Ives nepovažuje Sandera za originální autoritu, ale myslí si, že kniha rozhodně pomohla vytvořit si na Annu Boleynovou nehezky názor díky skandálnímu příběhům, které o ní napsal.¹⁶⁶

Jedna z prvních zmínek, které se týkají Anny B., je otázka toho, kdo byl jejím otcem, jelikož Sander byl přesvědčen, že to rozhodně nebyl Thomas Boleyn: „*Anna Boleynová byla dcerou ženy sira Thomase Boleyna; říkám, že jeho ženy, protože nemohla být dcerou sira Thomase, jelikož byla narozena během jeho absence, která trvala dva roky, kdy byl ve Francii kvůli královým záležitostem.*“¹⁶⁷ Autor nicméně tuto teorii dále rozvedl: „[...] *Dozvěděl se, že to byl král, který ji svedl k hříchu, a že dítě Anna nebyla dcerou nikoho jiného, než Jindřicha VIII.*“¹⁶⁸

¹⁶² WARNICKE, M. Retha: *The Rise and Fall of Anne Boleyn: Family Politics at the Court of Henry VIII*. Cambridge 1991, s. 243.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ HIGHLEY, Christopher: „*A Pestilent and Seditious Book*“: *Nicholas Sander's Schismatis Anglicani and Catholic Histories of the Reformation*. *Huntington Library Quarterly*, 68, 2005, č. 1–2, s. 151–171, zde s. 155.

¹⁶⁵ WARNICKE, M. Retha: *Wicked Women of Tudor England: Queens, Aristocrats, Commoners (Queenship and Power)*. New York 2012, s. 19.

¹⁶⁶ IVES, E: *The Life and Death*, s. 50.

¹⁶⁷ „*Anne Boleyn was the daughter of Sir Thomas Boleyn's wife; I say of his wife, because she could not have been the daughter of Sir Thomas, for she was born during his absence of two years in France on the king's affairs.*“ LEWIS, David (ed.) – SANDER, Nicolas: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 23.

¹⁶⁸ „...*He learned from his wife that it was the king who had tempted her to sin, and that the child Anne was the daughter of no other than Henry VIII.*“ Tamtéž, s. 24.

Pracuje-li se s nejpravděpodobnější verzí, že se Anna Boleynová narodila roku 1501, Jindřichovi by v té době bylo pouhých 10 let. Nejzazší možný letopočet, kdy se Anna Boleynová narodila, je 1507, kdy bylo Jindřichovi sice 16 let, ale podle historičky Elizabeth Norton byl v té době pod drobnohledem svého otce Jindřicha VII. (1457–1509).¹⁶⁹ Dále této teorii nepřidává na důvěryhodnosti tvrzení Thomase Boleyna, že na začátku manželství s Elizabeth Boleynovou měli každý rok dítě, což by znamenalo, že by Boleyn nemohl být po tak dlouhou dobu v zahraničí. Anna totiž neměla jen sourozence Marii a George, ale další dva bratry, Thomase a Henryho, kteří se nedožili dospělého věku, poněvadž zemřeli v dětství.¹⁷⁰ Proto je tato teorie považována za velmi nepravděpodobnou a irelevantní. Například historička Retha Warnicke toto tvrzení považuje za zveličení fám, které obklopovaly Annu během jejího života.¹⁷¹ Eric Ives si myslí, že k této fámě došlo díky záměně jmen, jelikož král měl poměr s Elizabeth Blount, jejíž jméno je podobné Elizabeth Boleynové.¹⁷²

Sander se věnuje i náboženské otázce, kde tvrdí, že Anna „*podpořila kacířství Luthera*“.¹⁷³ Dále kritizuje i samotného Jindřicha VIII.: „[...] *Jindřich neoslavoval Boha za velký dar, se kterým ho On obdaroval, ale začal být marnivý v jeho myšlenkách, preferujíc Annu Boleynovou před jeho věčnou spásou, a i před Bohem samotným [...]*“.¹⁷⁴ Zde autor patrně naráží na to, že katolická víra, která byla ustanovena předtím, byla tou, která mohla Jindřicha VIII. spasit. Poté se ale Jindřich podle něj nechal strhnout vášní k ženě, k tomu navíc reformního vyznání, kterou měl raději než Boha. Je evidentní, že Sander nesouhlasil s odlukou od Říma – tomu napovídá i jeho zajímavý životopis. Vzhledem k tomu, že byl katolík a žil v Anglii v době, kdy byla vladařkou anglikánka Alžběta I. (a navíc dcera Anny Boleynové), strávil raději svůj život v zahraničí. Celá kniha se navíc zabývá kritikou jakékoliv formy protestanství.

„*Nyní všichni angličtí protestanté – luteráni, zwingliáné, kalvinisté, puritáni a libertinové – uctívají incestní manželství Jindřicha a Anny Boleynové jako zdroj jejich evangelia, matku jejich církve a pramen jejich víry.*“¹⁷⁵ V tomto úryvku se potvrzuje, že Sander považoval

¹⁶⁹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (1. kapitola).

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ HIGHLEY, CH.: „*A Pestilent and Seditious Book*“: *Nicholas Sander's Schismatis Anglicani and Catholic Histories of the Reformation*, s. 13.

¹⁷² IVES, E: *The Life and Death*, s. 16.

¹⁷³ LEWIS, D. (ed.) – SANDER, N.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 81.

¹⁷⁴ „...*Henry did not glorify God in the great gift with which He had endowed him, but became vain in his thoughts, preferring Anne Boleyn to his everlasting salvation, and even to God Himself.*“ Tamtéž, s. 86.

¹⁷⁵ „*Now, all English Protestants – Lutherans, Zuinglians, Calvinists, Puritans, and Libertines – honour the incestuous marriage of Henry and Anne Boleyn as the well-spring of their gospel, the mother of their Church, and the source of their belief.*“ Tamtéž, s. 100.

manželství Anny a Jindřicha (které označil jako incestní pro jeho domněnku, že byla Anna dcerou krále) za pramen rozšíření protestanství, s čímž samozřejmě nesouhlasil.

Je očividné, že k Anně Boleynové Sander nechoval příliš sympatie. Důkazem toho je i například poměrně barvitý popis jejího vzhledu: „*Anna Boleynová byla spíše vyšší postavy s černými vlasy, oválným obličejem s nažloutlou pokožkou, jako kdyby měla žloutenku. Měla vyčnívající zub pod vrchním rtem a na její pravé ruce šest prstů. Pod bradou měla velký výrostek, a proto zakrývala jeho ošklivost vysokými roláky u šatů, které zakrývaly její krk.*“¹⁷⁶ Právě na tuto až odpuzující deskripci A.B. reagoval Thomas Wyatt ve svém *díle Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne* – jak již bylo zanalyzováno v předchozí kapitole, snažil se vyvrátit některé mýty, které byly Sanderem publikovány. Retha Warnicke tvrdí, že Sander na Anně Boleynové uplatňoval novoplatonickou konvenci, která vyobrazovala to „zlé“ obludnými znaky.¹⁷⁷ Vzhledem k tomu, že Sander neměl možnost A.B. vidět, nemohl s přesností usoudit, jaký vzhled měla. Sander ji nepopíratelně považoval za odpudivou, jelikož podle něj taková byla i jako člověk ve svém nitru.

Warnicke se domnívá ve své knize *The Rise and Fall of Anne Boleyn: Family Politics at the Court of Henry VIII*, že tento popis ji v podstatě přirovnával k čarodějnici, například zmiňovaný výrostek pod bradou, vystupující zub, šestý prst.¹⁷⁸ Pokud by takto Anna skutečně vypadala, rozhodně by na sebe neupoutala kladnou pozornost dvora a především krále, který by si ji nechtěl vzít, pokud by měla znaky čarodějnictví. Vzhledem k tomu, že Wyatt psal, že měla Anna mateřská znaménka a náznak dalšího nehtu, šlo pravděpodobně o zveličení. Šaty, které zakrývaly i krk, se navíc začaly nosit až poté, co Anna Boleynová zemřela. Nosila také perlový náhrdelník s písmenem „B“, tudíž žádný výrostek nezakrývala.¹⁷⁹

Sander poté píše: „*Byla na pohled hezká, s pěknou pusou, svým způsobem zábavná, dobře hrála na loutnu a byla dobrá tanečnice. Byla vzorem a zrcadlem těch, kteří byli na dvoře, protože byla vždy dobře oblečená a každý den udělala nějakou změnu ve stylu jejího oděvu. Ale co se týče povahy její mysli, byla plná pýchy, ambice, závisti a nečistoty.*“¹⁸⁰ Zde si autor

¹⁷⁶ „*Anne Boleyn was rather tall of stature, with black hair, and an oval face of a sallow complexion, as if troubled with jaundice. She had a projecting tooth under the upper lip, and on her right hand six fingers. There was a large wen under her chin, and therefore to hide its ugliness she wore a high dress covering her throat.*“ Tamtéž, s. 25.

¹⁷⁷ WARNICKE, M. R.: *Wicked Women of Tudor England*, s. 19.

¹⁷⁸ WARNICKE, M. R.: *The Rise and Fall of Anne Boleyn*, s. 245.

¹⁷⁹ BORDO, S.: *The Creation of Anne Boleyn* (2. kapitola).

¹⁸⁰ „*She was handsome to look at, with a pretty mouth, amusing in her ways, playing well on the lute, and was a good dancer. She was the model and the mirror of those who were at court, for she was always well dressed, and every day made some change in the fashion of her garment. But as to the disposition of her mind, she was full of*

protiřekl, jelikož v jednom stejném odstavci vykreslil Annu Boleynovou jako šerednou ženu, ale zároveň byla podle něj „hezká na pohled“. Na druhou stranu, Anna byla na dvoře opravdu známa a obdivována pro svůj vkus v oblékání a pro své způsoby.¹⁸¹ Podle Erica Ivese vlastnila 2 000 šatů, a stejně tak se starala i o šatník své dcery Alžběty.¹⁸²

Sander zmiňuje potrat Anny, který se stal roku 1536: „*Nyní nadešel čas, kdy Anna měla být znovu matkou, ale porodila jen beztvary kus masa.*“¹⁸³ Christopher Highley poukazuje na to, že slovní spojení „beztvarý kus masa“ si čtenáři v raném novověku vykládali jako příšeru, která byla potrestáním za údajné deviantní sexuální akty. Sander pokládal Annu za dceru Jindřicha – šlo by tedy o incest a chtíč, dále by mohlo jít o důsledek „nepravé víry“.¹⁸⁴ Sander byl prvním autorem, který nazval potracené dítě v podstatě zdeformovaným kusem masa, a ne člověkem. Tento příběh byl pak v době vlády Alžběty I. populární v katolických kruzích. Neexistuje tedy potvrzení, že by Anna místo dítěte porodila zdeformované monstrum. Ives tuto teorii považuje za stejně důvěryhodnou jako teorii, že byla Anna dcerou Jindřicha.¹⁸⁵ Anna ve skutečnosti potratila chlapce,¹⁸⁶ což byla psychologicky velká rána pro ni i pro Jindřicha, a zároveň nastínění nenávratného pádu Anny.

pride, ambition, envy, and impurity.“ LEWIS, D. (ed.) – SANDER, N.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 25.

¹⁸¹ NORTON, E.: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession* (4. kapitola).

¹⁸² IVES, E.: *The Life and Death*, s. 253.

¹⁸³ „*The time had now come when Anne was to be again a mother, but she brought forth only a shapeless mass of flesh.*“ LEWIS, D. (ed.) – SANDER, N.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 132.

¹⁸⁴ HIGHLEY, CH.: „*A Pestilent and Seditious Book*“: *Nicholas Sander's Schismatic Anglicani and Catholic Histories of the Reformation*, s. 13.

¹⁸⁵ IVES, E.: *The Life and Death*, s. 297.

¹⁸⁶ BORDO, S.: *The Creation of Anne Boleyn* (4. kapitola).

ZÁVĚREČNÁ KOMPARACE

Jak z analýz textů vyplývá, mezi protestantskými a katolickými historickými díly jsou zásadní rozdíly v tom, jak je Anna vyobrazována. Je nutné si připomenout, že všechny tyto publikace byly během 16.–17. století, kdy se rozšířily, považovány za pravdivé, ačkoliv se v nich mnohdy mísila realita s fikcí. Jak například tvrdí Patrick Collinson ve své esejí *Truth, Lies, and fiction in the sixteenth-century Protestant historiography*, i báje o královi Artušovi byly považovány za reálné.¹⁸⁷ Svou pravdu si pak každý našel sám v knihách, které byly vyhovující s jejich vyznáním.

Co se týče náboženské otázky, John Foxe věnoval své dílo protestantským mučedníkům a mučednicím, kam zařazoval i Annu Boleynovou. Foxe se tedy věnoval hlavně náboženské stránce její osobnosti, kde psal, že se Anna starala o chudé a byla štedrou ochránkyní víry, jejíž dvůr byl ztělesněním čistoty a zbožnosti. Označil ji jako „*horlivou obhájkyni Kristova evangelia*“.¹⁸⁸ Další protestant George Wyatt tvrdil, že během doby, co byla královnou, nikdo netrpěl pro své vyznání, a že její mysl byla pro krále studnicí zbožnosti, pravdy a učení. Zároveň se stejně jako Foxe zabývá její dobročinností.¹⁸⁹ Hall se ohledně této otázky nevyjadřoval, jelikož se Anně věnoval spíše jako manželce Jindřicha VIII. a ne přímo její osobnosti.

V *Chronicle of King Henry VIII. of England* je za pozeňnanou ženu naopak považována Kateřina Aragonská.¹⁹⁰ Stejně se o Kateřině, jako o zbožné dámě, vyjadřuje i Cavendish v *The Life of Cardinal Wolsey*,¹⁹¹ O Annině osobním náboženském postoji se nezmiňoval, je ale jisté, že jako katolík s nastalou situací nesouhlasil. Sander ve své knize naopak psal, že Anna byla zastánkyní kacířství Luthera.¹⁹² Jak se lze dočíst v analýze, velkou část popisu Anny věnoval i přesvědčení, že byla dcerou Jindřicha VIII., tudíž se podle něj jednalo o incestní a kacířské manželství. Zároveň ho považoval jako rozmach protestanství.¹⁹³

Na vzhled Anny Boleynové v těchto pracích také existují dva rozdílné názory. Katolík Sander přirovnával její vzhled k čarodějnici: tvrdil, že měla šest prstů, výrostek na krku, nažloutlou pokožku. Zároveň ale uznal, že byla na pohled hezkou ženou, a že se uměla oblékat

¹⁸⁷ COLLINSON, Patrick: *Truth, Lies, and fiction in the sixteenth-century Protestant historiography*, s. 43. In: KELLEY, Donald R. – SACKS, Harris David (eds.): *The Historical Imagination in Early Modern Britain: History, Rhetoric, and Fiction, 1500–1800*. Cambridge 2007, s. 37–68, zde s. 43.

¹⁸⁸ CATTLEY, S. R. (ed.) – FOXE, J. – TOWNSEND, G. (ed.): *Acts and Monuments*, s. 135.

¹⁸⁹ WYATT, G.: Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne, s. 438–443.

¹⁹⁰ HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England*, s. 13.

¹⁹¹ CAVENDISH, G. – SINGER, S. W. (ed.): *The Life of Cardinal Wolsey*, s. 131.

¹⁹² LEWIS, D. (ed.) – SANDER, N.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 81.

¹⁹³ Tamtéž, s. 100.

a všichni ji na dvoře napodobovali.¹⁹⁴ Právě na tento odpudivý popis reagoval George Wyatt, který se nesnažil vyvrátit například mateřská znaménka, která označoval Sander jako výrostky, přiznal, že měla Anna náznak šestého nehtu. Dále hovořil, že byla krásná, avšak ne konvenčním způsobem. Dodával, že byla veselá a milá, a že se uměla pěkně oblékat.¹⁹⁵

Povaha Anny Boleynové je také interpretována dvěma způsoby. Foxe s Wyattem ji označovali jako zbožnou, ctnostnou, vznešenou a laskavou, štedrou vůči chudým. Hall se o ní vyjadřoval jako o nejdražší a nejmilovanější královně Anně.¹⁹⁶ Katoličtí autoři měli názor opačný, například v *The Rise and Growth of the Anglican Schism* je Anna považována za pyšnou, ambiciózní, závistivou a nečistou.¹⁹⁷ Podle španělského autora v *Chronicle of King Henry VIII. of England* byla prohnána a měla potěšení v ubližování svaté královně Kateřině.¹⁹⁸

Na její pád v nemilost a popravu zde jsou opět, jako v předešlých případech, dva naprosto odlišné pohledy. George Wyatt se Anny zastával a tvrdil, že obvinění, která byla proti Anně vznesena, byla neuvěřitelná a nemožná, jelikož byla s Jindřichem VIII. šťastná a uvědomovala si rizika, navíc měla podle něj u sebe neustále své dámy.¹⁹⁹ Foxe se pozastavoval nad rozhodnutím parlamentu a naznačoval, že pro Annu bylo očištěním to, že si král vzal o pár dní později Janu Seymourovou.²⁰⁰ Hall se k jejímu pádu nevyjadřoval, spíše konstatoval její obvinění, a stejně jako v celém díle nedával najevo svůj postoj vůči Anně.²⁰¹ Neznámý španělský autor, který se k Anně již vyjadřoval nelibě, barvitě popisoval aféru se Smeatonem, a jak se dostával do komnaty královny.²⁰² Během své závěrečné řeči podle něj nepřiznala vinu, obviňovala ze svého pádu Janu Seymourovou a neprojevovala smutek.²⁰³ Sander popisoval například Annin poslední potrat, který označil za „beztvarý kus masa“.²⁰⁴ Dále se vyjadřoval i k obviněním, která považoval za pravdivá. Myslel si, že se snažila mít dítě se svým bratrem z důvodu, aby na trůn usedla linie Boleynových.²⁰⁵

Cílem této práce bylo zanalyzovat a zmapovat obraz Anny Boleynové v raně novověkých historických anglických pracích z 16. století a porovnat, jaký rozdíl mezi nimi byl. Její

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 25.

¹⁹⁵ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 424.

¹⁹⁶ ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 812.

¹⁹⁷ LEWIS, D. (ed.) – SANDER, N.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 25.

¹⁹⁸ HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England*, s. 44.

¹⁹⁹ WYATT, G.: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*, s. 445–446.

²⁰⁰ CATTLEY, S. R. (ed.) – FOXE, J. – TOWNSEND, G. (ed.): *Acts and Monuments*, s. 135–136.

²⁰¹ ELLIS, H. – GRAFTON, R. (eds.) – HALL, E.: *Hall's Chronicle*, s. 819.

²⁰² HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England*, s. 55.

²⁰³ Tamtéž, s. 70.

²⁰⁴ LEWIS, David (ed.) – SANDER, Nicolas.: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*, s. 132.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 133.

protichůdný obraz byl silně ovlivněn náboženskými směry a jejich propagandou, kontrast mezi nimi je skutečně markantní. Tyto práce měly ve své době za účel sloužit propagandě katolictví nebo protestantismu a z toho důvodu, že byly postupem času rozšiřovány a editovány, existují v současnosti na Annu dva rozdílné pohledy. Dá se konstatovat, že o Anně neexistuje žádné historické dílo, které by nebylo ovlivněné náboženskou otázkou.

RESUMÉ

This bachelor thesis is focused on the image of Anne Boleyn in the Early Modern English historical works from the 16th century. During my study of Anne Boleyn and Tudor era in general, I noticed that there are two quite different opinions about Anne Boleyn, either praising her or on the other hand, criticizing her. My aim was to discover and analyse how she was portrayed in the past, specifically in the 16th century, which is the century she was born in. The research is based on six historical works: *The Acts and Monuments of John Foxe*, *The Life of Cardinal Wolsey*, *Hall's Chronicle*, *Chronicle of King Henry VIII. of England*, *The Rise and Growth of the Anglican Schism* and *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*.

Thanks to the comparison and analysis of these works, I discovered that the two different opinions about Anne Boleyn are tied to the 16th century historical works that were strongly influenced by religion propaganda, either Protestant or Catholic. They had dissimilar opinions about her past before becoming a queen, background, her appearance, behaviour, queenship and her fall. The contrast is very visible and interesting, keeping in mind that many of the opinions and myths are known to people even in the 21st century.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

PRAMENY

CATTLEY, Stephen Reed (ed.) – FOXE, John – TOWNSEND, George (ed.): *The Acts and Monuments of John Foxe*. Londýn 1838.

CAVENDISH, George – SINGER, Samuel Weller (ed.): *The Life of Cardinal Wolsey*. 2. vydání. Londýn 1827.

ELLIS, Henry – GRAFTON, Richard (eds.) – HALL, Edward: *Hall's Chronicle; containing the history of England, during the reign of Henry the Fourth, and the succeeding monarchs, to the end of the reign of Henry the Eighth, in which are particularly described the manners and customs of those periods*. Londýn 1809.

HUME, A. S. Martin (ed.): *Chronicle of King Henry VIII. of England: Being a Contemporary Record of Some of the Principal Events of the Reigns of Henry VIII and Edward VI*. Londýn 1889.

LEWIS, David (ed.) – SANDER, Nicolas: *The Rise and Growth of the Anglican Schism*. Londýn 1887.

WYATT, George: *Extracts from the Life of Queen Anne Boleigne*. In: CAVENDISH, George – SINGER, Samuel Weller (eds.): *The Life and Death of Cardinal Wolsey*. Londýn 1827.

LITERATURA

BERNARD, G. W: *Anne Boleyn's Religion*. *The Historical Journal*, 36, 1993, č. 1, 1–20, zde s. 2–3.

BINDOFF, Stanley T.: *The House of Commons, 1509-1558*. Woodbridge 1982.

BORDO, Susan: *The Creation of Anne Boleyn: A New Look at England's Most Notorious Queen*. Boston 2014

COLLINSON, Patrick: *Truth, Lies, and fiction in the sixteenth-century Protestant historiography*, s. 43. In: KELLEY, Donald. R. – SACKS, Harris David (eds.): *The Historical Imagination in Early Modern Britain: History, Rhetoric, and Fiction, 1500–1800*. Cambridge 2007, s. 37–68.

- FREEMAN, S. Thomas: *Research, Rumour and Propaganda: Anne Boleyn in Foxe's 'Book of Martyrs'*. The Historical Journal, 38, 1995, č. 4, s. 797–819.
- HIGHLEY, Christopher: "A Pestilent and Seditious Book": Nicholas Sander's *Schismatis Anglicani and Catholic Histories of the Reformation*. Huntington Library Quarterly, 68, 2005, č. 1–2, s. 151–171.
- IVES, Eric: *The Life and Death of Anne Boleyn*. 2. vydání. Oxford 2004.
- IVES, Eric: *Anne Boleyn and the Early Reformation in England: The Contemporary Evidence*. The Historical Journal, 37, 1994, č. 2, s. 389–400.
- JONAS, Norman – TITTLER, Robert: *A Companion to Tudor Britain*. Oxford 2004.
- KELLEY, Donald R. – SACKS, Harris David (eds.): *The Historical Imagination in Early Modern Britain: History, Rhetoric, and Fiction, 1500–1800*. Cambridge 2007.
- LOPEZ, Jeremy: *The Routledge Anthology of Early Modern Drama*. Londýn 2020.
- NORTON, Elizabeth: *Anne Boleyn: Henry VIII's Obsession*. Gloucestershire 2011.
- NORTON, Elizabeth: *Anne Boleyn: In Her Own Words and the Words of Those Who Knew Her*. Gloucestershire 2011.
- PENNY, Andrew D.: *Family Matters and Foxe's Acts and Monuments*. In: The Historical Journal, 39, 1996, č. 3, s. 599–618.
- SMITH, Robert M.: *The Date and Authorship of Hall's Chronicle*. In: The Journal of English and Germanic Philology, 17, 1918, č. 2, s. 252–266.
- THORP, Malcom R.: *Religion and the Wyatt Rebellion of 1554*. Church History, 47, 1978, č. 4, 363–380.
- WARNICKE, Retha: *The Rise and Fall of Anne Boleyn: Family Politics at the Court of Henry VIII*. Cambridge 1991.
- WARNICKE, Retha: *Wicked Women of Tudor England: Queens, Aristocrats, Commoners (Queenship and Power)*. New York 2012.
- WOODEN, Warren W.: *The Art of Partisan Biography: George Cavendish's "Life of Wolsey"*. Renaissance and Reformation / Renaissance et Réforme, 1, 1977, č. 1, s. 24–35.

INTERNETOVÉ ODKAZY:

Grays Inn. In: <https://www.graysinn.org.uk/the-inn> [cit. 4. 4. 2022].